

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Centrum školského managementu

Mgr. Nikola Marková

Značky kvality v základním školství

The Brands of Quality in Primary Education

Bakalářská práce

Studijní obor: Školský management

Studijní program: Specializace v pedagogice

Vedoucí práce: PhDr. Jan Voda, Ph.D.

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Značky kvality v základním školství* vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného či stejného titulu.

01. 03. 2016

..... Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování PhDr. Janu Vodovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

..... Podpis

NÁZEV

Značky kvality v základním školství

AUTOR

Mgr. Nikola Marková

KATEDRA

Centrum školského managementu

VEDOUcí PRÁCE

PhDr. Jan Voda, Ph.D.

ANOTACE

V současné době je stále důležitější vylepšovat image školy, k čemuž by měly přispívat i programy a projekty poskytující určitou značku kvality. V této práci se snažíme o podrobný přehled těchto projektů a programů vyskytujících se na českém trhu včetně popisu procesu certifikace a celkového zhodnocení přínosu pro dané školy. Praktická část práce je zaměřena na výzkum povědomí značek kvality mezi zákonnými zástupci předškolních dětí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Kvalita, management kvality, branding, marketing, značky kvality, Férová škola, Nejlepší česká škola, Rodiče vítáni, Začít spolu, Ekoškola, Skutečně zdravá škola, Světová škola, Škola pro demokracii, Škola podporující zdraví

TITLE

The Brands of Quality in Primary Education

AUTHOR

Mgr. Nikola Marková

DAPARTEMENT

Centre of school management

SUPERVISOR

PhDr. Jan Voda, Ph.D.

ANNOTATION

At the present time is still important to improve the image of the school, which should also contribute to programs and projects that provide a mark of quality. In this work we strive for a detailed overview of these projects and programmes present on the Czech market, including the description of the certification process and the overall evaluation of the contribution to the school. The practical part of the thesis is focused on the research of awareness between the legal representatives of the quality brands of preschool children.

KEYWORDS

The quality, quality management, branding, marketing, the brands of quality, Férová škola, Nejlepší česká škola, Rodiče vítáni, Začít spolu, Ekoškola, Skutečně zdravá škola, Světová škola, Škola pro demokracii, Škola podporující zdraví

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část.....	10
1. Kvalita	10
1.1. Vymezení pojmu kvalita	10
1.2. Vnímání pojmu kvalita ve školství	11
2. Management kvality	14
2.1. Systémy řízení kvality.....	15
2.1.1. Normy ISO 9000	15
2.1.2. Přístupy TQM.....	16
2.1.3. Model CAF.....	17
2.2. Vedoucí pracovník a řízení kvality	18
2.3. Hodnocení kvality škol	20
3. Marketing	21
3.1. Branding.....	22
3.1.1. Brand Management	23
3.1.2. Interní branding	24
Analytická část	26
1. Ekoškola	26
1.1. Charakteristika	26
1.2. Certifikační proces	27
1.3. Přínos pro školu	28
2. Férová škola	29
2.1. Charakteristika	29
2.2. Certifikační proces	30
2.3. Přínos pro školu	32
3. Nejlepší česká škola	32
3.1. Charakteristika	32
3.2. Certifikační proces	33
3.3. Přínos pro školu	35
4. Rodiče vítáni	35
4.1. Charakteristika	35
4.2. Certifikační proces	36

4.3. Přínos pro školu	38
5. Skutečně zdravá škola	39
5.1. Charakteristika	39
5.2. Certifikační proces	40
5.3. Přínos pro školu	42
6. Světová škola.....	42
6.1. Charakteristika	42
6.2. Certifikační proces	44
6.3. Přínos pro školu	46
7. Škola podporující zdraví	46
7.1. Charakteristika	46
7.2. Certifikační proces	47
7.3. Přínos pro školu	49
8. Škola pro demokracii	49
8.1. Charakteristika	49
8.2. Certifikační proces	51
8.3. Přínos pro školu	52
9. Začít spolu	53
9.1. Charakteristika	53
9.2. Certifikační proces	54
9.3. Přínos pro školu	56
Výzkumná část	57
1. Cíl výzkumu, výzkumný problém a předpoklad	57
1.1. Výzkumný cíl.....	57
1.2. Výzkumný problém a výzkumný předpoklad.....	57
2. Metodika výzkumu	57
2.1. Charakteristika respondentů.....	57
2.2. Organizace výzkumu.....	59
2.3. Metody získávání dat	60
2.4. Metody zpracování dat.....	60
3. Interpretace a prezentace výsledků výzkumu	61
3.1. Interpretace otázky č. 1 a č. 2.....	61
3.2. Interpretace otázky č. 3	61
3.3. Interpretace otázky č. 4	63
3.4. Interpretace otázky č. 5	65

4. Shrnutí	67
Závěr.....	69
Seznam použitých zdrojů	71
Přílohy	75

Úvod

V současné době je spojení „značky kvality“ pro mnohé z nás známým termínem – a to především v oblasti spotřebního zboží, což je mimo jiné ovlivněno i tím, že na českém spotřebitelském trhu v současnosti existuje hned několik značek kvality. Nemůže nás tedy překvapit, že značky kvality začínají pronikat i do dalších oblastí lidského života - například i do školství.

Cílem této práce je zmapovat, jaké značky kvality jsou etablovány v českém základním školství a utřídit o nich základní informace.

Práce je rozčleněna do tří částí – teoretické, analytické a výzkumné. Teoretická část se věnuje pojmům z oblasti marketingového řízení - kvalita, management kvality, řízení značky (brand management). V analytické části se seznámíme se soudobými značkami kvality v českém základním školství. V této části jsou zpracovány informace o jednotlivých značkách podle jednotné struktury a to včetně popisu certifikačního procesu i samotného přínosu pro školy. Poslední, výzkumná část, je založena na dotazníkovém šetření mezi zákonnými zástupci předškolních dětí. Jako výzkumný problém zde byla stanovena otázka: Jak fungují značky kvality ve školství a jak ovlivňují reálnou kvalitu školy (z pohledu rodičů - respondentů výzkumu)?

Teoretická část

1. Kvalita

1.1. Vymezení pojmu *kvalita*

Každou činnost, jež jedinec koná, by se měl snažit provést kvalitně. Pro každého z nás ale toto slovo znamená v užším smyslu vždy něco jiného, neboť máme své hodnoty a měřítka nastaveny individuálně na základě našich životních zkušeností a potřeb. Co vše se tedy pod tímto pojmem skrývá? Co to *kvalita* je a jak ji chápat? Definicí je celá řada.

- Akademický slovník cizích slov definuje kvalitu jako „*souhrn užitných vlastností výrobku nebo služby, souhrn typických, zpravidla kladných vlastností*“.
- Všeobecná encyklopedie Diderot uvádí, že se jedná o „*vlastnost, již nelze změřit a vyjádřit číslem*“.¹
- Kolektiv autorů Ústavu pro jazyk český ve Slovníku spisovné češtiny definují kvalitu jako „*souhrn vlastností, jimiž se jev, věc jako celek odlišuje od jiné(ho)*“. Jako synonymum je zde uvedeno slovo *jakost*.²

Renomovaní zahraniční autoři, kteří se věnovali tématu kvalita, resp. řízení kvality ji definují následovně:

- Joseph M. Juran³ definuje kvalitu jako „*způsobilost k užití*“.
- Philip B. Crosby⁴ definuje kvalitu jako „*soulad s požadavky*“.

Standard pro systém managementu kvality - norma ISO 9001 definuje kvalitu jako „*stupeň splnění požadavků souborem obsažených znaků*“. Přičemž požadavky jsou dle normy očekávané (např. zákazníky) nebo závazné (např. dle normy).⁵

¹ BENEŠOVÁ, J.: *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. Díl 4./k-l*. Praha: Diderot, 2002, s. 268, ISBN 80-902555-6-6.

² KROUPOVÁ, L., FILIPEC, J.: *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Praha: Academia, 2005, s. 157. ISBN 80-200-1347-4.

³ Joseph Moses Juran se věnoval řízení kvality. Před koncem 2. sv. války se stal nezávislým konzultantem a současně na New York University přednášel průmyslové inženýrství se zaměřením na řízení kvality.

⁴ Philip B. Crosby se narodil 18. června 1926 a zemřel 18. srpna 2001 na Floridě, USA. Byl autorem, který ovlivnil zejména řízení kvality. Řadí se mezi přední guruy kvality.

⁵ Webové stránky ManagementMania, dostupné z: <https://managementmania.com/cs/kvalita-jakost>

1.2. Vnímání pojmu kvalita ve školství

Otázka zajištění a rozvíjení kvality ve školách úzce souvisí s celkovým požadavkem na zajištění kvality v celé Evropě. Jako existují společné evropské vize a programy podporující kvalitu obecně, také kvalita ve školství má v Evropě společný rámec. Vychází především ze záměrů tzv. Lisabonského procesu, vyhlášeného zeměmi Evropské unie v roce 2000, na něž navazují další dokumenty - např. program Vzdělávání a odborná příprava v Evropě do roku 2010, Memorandum o celoživotním učení nebo usnesení Rady Evropské unie ze dne 19. 12. 2002 o podpoře zvýšené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a přípravě a prohlášení evropských ministrů odpovědných za vzdělávání v členských zemích Unie přijaté na zasedání v Kodani v listopadu 2002. Cílem těchto dokumentů je propojit evropské vzdělávací systémy a podpořit konkurenceschopnost Evropské unie ve světě.⁶

K otázce rozvíjení kvality se vztahují i oficiální české školské programy – např. dokument Ministerstva školství ČR Kvalita a odpovědnost z roku 1994, v níž je termín kvalita ústředním pojmem. V České republice se výchozím rámcem pro utváření různých modelů kvalitní školy stal Národní program vzdělávání v České republice – tzv. Bílá kniha. Avšak tento dokument spíše hovoří o nutnosti systému evaluace a monitorování, který pak následně umožní hodnotit jednotlivé stupně i typy škol. Ovšem o hledisku či definici toho, co se skrývá pod pojmem kvalitní škola, tento dokument nepodává ucelený názor.⁷

Termín *kvalita školy* objasňují například Průcha, Walterová a Mareš následovně: „*Kvalitou školy se rozumí žádoucí (optimální) úroveň jejího fungování a jejích produktů*“.⁸ Zároveň však také Průcha podotýká, že toto je jen teoretické vymezení termínu. V praxi jsou však s chápáním pojmu spojena další úskalí: 1) koncepce kvality vzdělávání souvisí se specifickým pojetím hodnot a priorit kladených na vzdělávací systém v té které zemi; 2) je-li kvalita (vzdělávání, vzdělávací soustavy) chápána jako určitý žádoucí stupeň dokonalosti, pak se nutně stává

⁶ TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 107, ISBN 978-80-7478-539-9.

⁷ *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001, s. 39 - 41. ISBN 80-211-0372-8.

⁸ PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří a WALTEROVÁ, Eliška: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003, s. 111. ISBN 80-7178-772-8.

normativní kategorií a z toho plyne otázka, jaká mají být kritéria pro určitou normu kvality; 3) ke kterým skupinám populace má být požadavek kvality vzdělávání vztahován.⁹

Jiný pohled podává Bacík ve své publikaci *Škola a její management pod lupou*, v níž cituje A. Strittmatera, který říká: „*Kvalitu lze vymezit jako schopnost jednotlivců a organizací plnit stanovené normy, adekvátně reagovat na změněné nároky a předpoklady a chápat ji nejen jako povinnost, ale i potřebu snažit se, usilovat o zdokonalování vlastních aktivit*“.¹⁰ V tomto tvrzení tak dochází k prolínání tradičního přístupu pojetí kvality školy s přístupem liberálním či alternativním.

Tradiční pojetí kvality práce škol je tak spjata především se systémem řízení školy, organizační strukturou a kontrolou dodržování norem, pravidel a pokynů. O kontrolu kvality z hlediska tohoto přístupu se v našich podmínkách starají především zřizovatelé, resp. Česká školní inspekce, která ve svých výročních zprávách hodnotí mimo jiné i úroveň českého školství.

Na druhé straně alternativní pojetí kvality apeluje na neustálé zdokonalování se. Dle tohoto přístupu by škola měla být otevřená novým inovacím, které budou vycházet z potřeb žáků a učitelů. Do jisté míry se tak o tyto faktory opět zajímá i Česká školní inspekce – a to především v podobě kontroly dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Nicméně na druhou stranu žádný zákon v ČR neukládá míru dalšího rozvoje. Záleží tak na každé škole, jak moc dbá o udržení své stávající úrovně nebo zdali se snaží o její zvýšení, ať už v jakékoliv podobě. Samozřejmě by se dalo namítnout, že každé školské zařízení dbá na svůj rozvoj – snaží se vybavit školy co nejlépe, řeší personální zajištění pro správný chod školy, podporuje další vzdělávání učitelů - ale ne každý ředitel školy se zabývá otázkou, jak jsou s kvalitou školy spokojeni i její klienti. Přitom názor studentů rodičů či veřejnosti na kvalitu školou poskytovaných služeb je jedním z rozhodujících hledisek při tvorbě dobré image školy.¹¹ A možná i proto, dle mého názoru, se v posledních letech na českém trhu objevilo mnoho organizací, které po splnění určitých podmínek nabízejí jakousi nálepku - certifikát kvality. Právě onen certifikát totiž může být pro školy dalším zviditelněním, vylepšením image, byť vždy jen v jedné z oblastí (komunikace s rodiči, rozvoj občanské zralosti žáků, ekologické chování, apod.).

⁹ PRŮCHA, Jan: *Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 26. ISBN 80-210-1333-8.

¹⁰ BACÍK, František: *Škola a její management pod lupou*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2006, s. 115, ISBN 978-80-7290-379-5.

¹¹ SVĚTLÍK, Jan: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, s. 187, ISBN 80-7357-176-5.

Problém posuzování kvality je tedy složitý, neboť škola sleduje více cílů souběžně. Stanou-li se hlavním kritériem kvality školy výsledky školního vzdělávání (orientace na produkty), hrozí nebezpečí, že se tím zaprodá kvalita života lidí ve škole. Na druhou stranu, stanou-li se hlavním kritériem kvality školy vztahy a interakce mezi lidmi (orientace na procesy), může nastat situace, že se lidé budou ve škole sice dobře cítit, avšak nebudou podávat výkony. Z uvedeného vyplývá potřebnost více kritériálního modelu pro posuzování kvality školy.¹²

Janík ve své publikaci *Kvalita (ve) vzdělávání* uvádí tři metodologické přístupy k vymezení kvality ve vzdělávání. První je tzv. normativní přístup, který spočívá ve stanovení a zdůvodnění úlohy vzdělání a jeho institucí ve společnosti. Do tohoto přístupu se promítají normativní představy ohledně směřování a cílů, které mohou být mnohdy zachyceny, např. v dokumentech vzdělávací politiky či mohou figurovat v obecném povědomí. Jak autor vysvětluje, za „dobrou školu“ je potom považována ta, která se k těmto normativním stanovením hlásí, zavádí je do svého programu a naplňuje je ve své práci. Druhý, analytický přístup staví na zkoumání variant pojmu kvalita a způsobů jeho užívání diskuzi o vzdělávání. Jde o to odvodit pojmání kvality vzdělávání z analýzy diskursu určité doby či určité (panující) edukační kultury či tradice. Poslední, empirický přístup se zaměřuje na účinky vzdělávacích institucí. Z uvedeného je patrné, že se při vymezení pojmu *kvalita ve vzdělávání* prolínají všechny tři výše uvedené přístupy. *Kvalitu* lze tedy potom chápat jako „*komplexní strukturované kritérium odvozené z cílových požadavků na vzdělání, jehož stav určuje pozici na určité hodnotové škále a poukazuje na ty komponenty a charakteristiky vzdělávání, které vyžadují zlepšení*“.¹³

Co z toho tedy vyplývá? Dá se objektivně posuzovat a měřit kvalita škol, vzdělávání, vzdělávací soustavy? Každé posuzování kvality věci či služby je velmi subjektivní záležitostí. O to více platí tato skutečnost při posuzování kvality vzdělávání či škol. Dosud totiž neexistují žádné pevně stanovené indikátory, podle nichž bychom dokázali posoudit kvalitu školy, zařadit ji na určitou pozici, vytvářet tak pomyslné žebříčky kvalitních škol. Jsou zde sice ukazatele, podle nichž můžeme vyhodnocovat výkonnost školy a kvalitu její práce, či efektivitu vzdělávacích programů.¹⁴ Za prvé se ale vztahují k vyššímu stupni vzdělávání než je vzdělávání

¹² JANÍK, Tomáš: *Kvalita školy a kurikula: od expertního šetření ke standardu kvality*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), 2011, s. 17. ISBN 978-80-86856-81-0.

¹³ JANÍK, Tomáš: *Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 21-22, ISBN 978-80-210-6349-5.

¹⁴ Mezinárodní šetření PISA, PIRLS, TIMSS, apod.

základní a za druhé, hodnotí spíše efektivitu fungování vzdělávacího systému (testují vědomosti, případně dovednosti žáků), nemusí tedy plně postihnout to, co se skutečně ve škole děje.¹⁵ Koncepce kvality zůstává tedy dosud z pedagogického hlediska dosti nedokonale objasněna.¹⁶

Nicméně i přes tento fakt jsou ředitelé škol jako manažeři zainteresováni do procesu řízení kvality, a proto se bližšímu objasnění tohoto termínu věnujeme v následující kapitole.

2. Management kvality

Management kvality je definován jako „*součást managementu organizace související s kvalitou a jejím zajišťováním*“. Jedná se o disciplínu, která se zabývá způsoby zajištění kvality z pohledu organizace. Ukazuje, jak řídit kvalitu ve všech fázích výroby nebo poskytování služeb.¹⁷

Řízení kvality produktů či služeb již od samotného počátku procesu výroby je neodmyslitelné, neboť nesledovali bychom kvalitu systematicky v jednotlivých fázích, zcela jistě bychom pak na konci procesu mohli jen konstatovat, že produkt či služba splnila či nespĺnila požadovanou kvalitu. Řízení kvality je tak nutné chápat jako nedílnou součást manažerských aktivit. Jaroslav Nenadál ve své knize *Moderní management jakosti: principy, postupy, metody* uvádí následujících 11 principů (zásad) moderního managementu kvality:

1. Zaměření na zákazníka
2. Vůdcovství
3. Zapojení zaměstnanců
4. Učení se
5. Flexibilita
6. Procesní přístup
7. Systémový přístup k managementu
8. Neustálé zlepšování
9. Management na základě faktů

¹⁵ SVĚTLÍK, Jan: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, s. 179, ISBN 80-7357-176-5.

¹⁶ PRŮCHA, Jan: *Pedagogická evaluace*. Brno: Masarykova univerzita, 1996, s. 26, ISBN 80-210-1333-8.

¹⁷ SPEJCHALOVÁ, Dana: *Management kvality*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011, s. 6-7, ISBN 978-80-86730-68-4.

10. Významně prospěšné vztahy s dodavateli

11. Společenská odpovědnost¹⁸

Jedna z nejdůležitějších zásad využívaných při zavádění systémů řízení kvality je princip neustálého se zlepšování, který schematicky dobře vystihuje v oblasti řízení kvality Demingův¹⁹ cyklus zlepšování PDCA (Plan – Do – Check – Act; Plánuj – Vykonej – Kontroluj – Reguluj). Popisuje čtyřfázový cyklus zlepšování kvality, který je neohraničený a zajišťuje proces neustálého zlepšování.²⁰

2.1. Systémy řízení kvality

Oblast řízení kvality zaznamenala zřejmě největší rozvoj ve dvacátém století. Dana Spejchalová ve své publikaci uvádí, že tento posun lze charakterizovat jako „posun od kontroly přes operativní řízení kvality a její zabezpečování ke komplexnímu řízení kvality“. Tomuto tvrzení nasvědčuje i fakt, že teprve na konci minulého století se začaly rozvíjet nové moderní přístupy k pojetí řízení kvality. V roce 1987 byly poprvé přijaty mezinárodní normy ISO řady 9000, paralelně zažívaly rozmach i myšlenky TQM – Total Quality Management – komplexní řízení kvality.²¹

2.1.1. Normy ISO 9000

V oblasti školského managementu se předpokládá využívání Metodiky ISO/IWA 2:2007, která je směrnicí pro aplikaci ISO 9001:2000 ve vzdělávání. Tento dokument poskytuje vzdělávacím organizacím návod pro implementaci efektivního systému managementu kvality vycházejícího z ISO 9001:2000 a souvisejícího s touto normou. Cílem této metodiky je zajistit

¹⁸ NENADÁL, Jaroslav a kol. *Moderní management jakosti: principy, postupy, metody*. Praha: Management Press, 2008, s. 25-35, ISBN 978-80-7261-186-7.

¹⁹ William Edwards Deming byl americký statistik, který proslul svou průkopnickou prací statistického řízení jakosti v Japonsku. Dle Deminga byla nazvána jedna z celosvětově nejuznávanějších cen udělovaných za jakost, takzvaná Demingova cena.

²⁰ TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 107, ISBN 978-80-7478-539-9.

²¹ SPEJCHALOVÁ, Dana: *Management kvality*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011, s. 6-7, ISBN 978-80-86730-68-4.

celkovou efektivnost managementu kvality vzdělávacích institucí a kontinuální zlepšování vzdělávání a školských služeb pro studenta.²²

2.1.2. Přístupy TQM

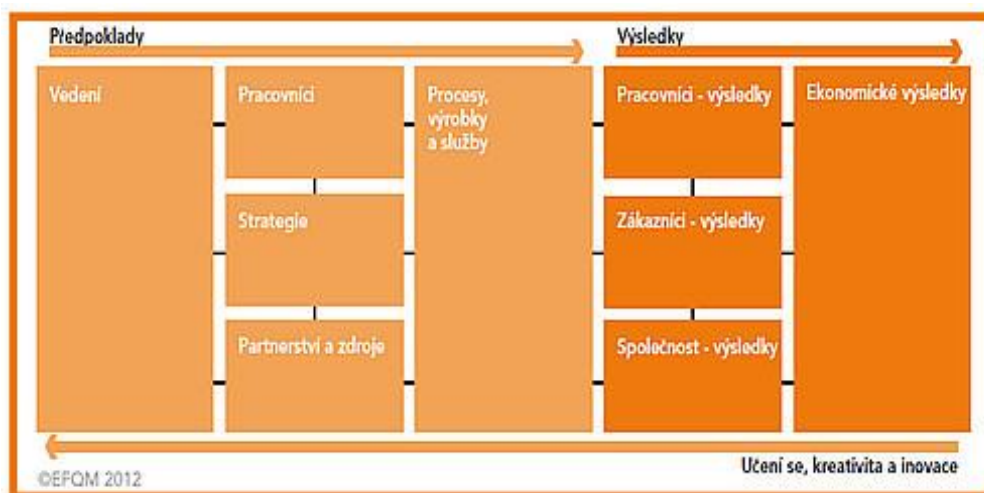
Dalším přístupem je TQM neboli Total Quality Management (překládán jako komplexní řízení kvality). TQM je filozofií trvalého zlepšování, které může poskytovat instituce pomocí praktických nástrojů pro dosažení a uspokojení současných a budoucích potřeb, přání a očekávání zákazníků. Komplexní řízení kvality zahrnuje zajišťování kvality, rozšiřování a její rozvíjení. TQM aktivuje každého člena organizace, týká se všech jejích aktivit, vyžaduje změny v myšlení pracovníků a rozhodující postavení zde má zákazník a uspokojování jeho potřeb a očekávání.²³

Aplikace principů TQM v Evropě nejčastěji vychází z The EFQM Excellence Model – z modelu Evropské ceny za jakost. Model Excellence EFQM (viz Obrázek č.1) je mezinárodně užívaným modelem řízení, neboť je považován za nepropracovanější metodický podklad pro rozvoj systémů managementu. Tento model je možné užívat ve všech typech organizací, tedy i ve školách. Základním východiskem je 9 základních a 32 dílčích kritérií, která slouží k posouzení systému řízení v organizaci, pro sebehodnocení, pro ověření úrovně managementu organizace.²⁴

²² TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 108, ISBN 978-80-7478-539-9.

²³ NEZVALOVÁ, Danuše: *Kvalita ve škole*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, s. 7-8, ISBN 80-244-0452-4.

²⁴ SPEJCHALOVÁ, Dana: *Management kvality*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011, s. 30, ISBN 978-80-86730-68-4.

Obrázek č.1: Model Evropské ceny za jakost, Zdroj: <http://www.csq.cz/model-excelence-efqm/>

Šipky zdůrazňují dynamický charakter modelu. Znázorňují, jak učení se, kreativita a inovace napomáhají zlepšovat předpoklady, které zpětně vedou ke zlepšeným výsledkům.²⁵

Podle modelu Excellence EFQM je pro školu sebehodnocení přínosné především v tom, že škola provede systematickou analýzu své práce a výsledků, na jejímž základě jsou vyzdvíženy silné stránky organizace, identifikovány slabiny a pak je připraven a realizován plán zlepšování. Pravidelné systematické sebehodnocení umožní také uvědomit si a popsat vývoj organizace v čase. Velmi důležitá je také možnost objektivního porovnání s výsledky jiných škol, které provádějí hodnocení podle stejného modelu.²⁶

2.1.3. Model CAF

Model CAF (CommonAssesmentFramework) je mezinárodní volně šiřitelný nástroj řízení kvality a kvalifikovaného sebehodnocení, který byl vytvořen speciálně pro podmínky organizací veřejného sektoru, tedy i pro školy. Je výsledkem spolupráce ministrů států EU odpovědných za veřejnou správu a od roku 2000, kdy byla představena jeho první verze, je Evropským institutem veřejné správy (EIPA) dále rozvíjen.

²⁵ Webové stránky České společnosti pro jakost, dostupné z: <http://www.csq.cz/model-excelence-efqm/> [on-line]

²⁶ TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 109, ISBN 978-80-7478-539-9.

Základem modelu CAF je sebehodnocení, které pomáhá organizaci jednak identifikovat její silné stránky, jednak získat přehled aktivit vedoucích k trvalému zlepšování její výkonnosti.²⁷

Model CAF vychází z modelu Excellence TQM, je však jednodušší a přehlednější. Nabízí škálu konkrétních otázek a příkladů, které usnadní škole proces sebehodnocení. Použití modelu CAF je ve srovnání s ostatními modely TQM poměrně snadné, takže je vhodné zvláště pro organizace, které s řízením kvality začínají.

Výhodou aplikace tohoto modelu je, že mnozí zřizovatelé škol (obce, kraje), používají model CAF pro svoje vlastní hodnocení. Další velkou výhodou je fakt, že evaluační zpráva sestavená podle modelu CAF může sloužit jako podklad k povinné autoevaluační zprávě škol.

Model CAF vymezuje 9 základních kritérií, ale rozpracovává je pouze do 27 subkritérií. Kritéria, subkritéria a doporučené ukazatele modelu CAF jsou propojitelná s kritériálním rámcem České školní inspekce pro externí hodnocení škol a školských zařízení, i z tohoto důvodu lze doporučit využití modelu CAF pro hodnocení kvality školy.²⁸

2.2. Vedoucí pracovník a řízení kvality

Moderní způsoby zabezpečování kvality spatřují klíčovou osobu v manažerech podniků. Na jedné straně jim určují některé úkoly, na straně druhé, se právě od manažerů očekává, že vytvoří podmínky pro realizaci konkrétních systémů řízení kvality a uplatní tak nezbytná manažerská opatření.²⁹

Autorka Danuše Nezvalová podává ve své publikaci *Kvalita ve škole* následující výčet hlavních funkcí či rolí pro vedoucího pracovníka v procesu systému řízení kvality:

- mít vizi o kvalitě pro svou instituci,
- mít jasnou představu o procesu zlepšování kvality,
- komunikovat o kvalitě,
- zajistit, že zákaznickovy potřeby jsou v centru zájmu instituce,
- podporovat rozvoj pedagogického sboru,

²⁷ Webové stránky České společnosti pro jakost, dostupné z: <http://www.csq.cz/model-caf/> [on-line]

²⁸ TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 110-111, ISBN 978-80-7478-539-9.

²⁹ SPEJCHALOVÁ, Dana: *Management kvality*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011, s. 24, ISBN 978-80-86730-68-4.

- neobviňovat bez důkazu ostatní, když se vyskytnou problémy,
- zavádět inovace uvnitř instituce,
- zajistit, že organizační struktury jasně definují odpovědnosti a poskytují maximum delegování odpovědnosti,
- odstraňovat bariéry,
- budovat efektivní týmy,
- rozvíjet odpovídající mechanismy pro monitorování a hodnocení úspěchu,
- zahrnout všechny učitele do řešení problémů
- zavést systematickou komunikaci ve škole,
- rozvíjet dovednosti pro řešení konfliktů, řešení problémů a vyjednávání,
- poskytovat vzdělávání v pojmech a předmětech kvality jako je budování týmu, řízení změn, komunikace, vůdcovství,
- poskytovat autonomii a dovolit riskovat,
- naslouchat učitelům a zákazníkům,
- zajistit rovnováhu mezi potřebami zákazníků a zaměstnanci školy.

System řízení kvality je dlouhodobou změnou, a proto musí být naplánován. Bez jasného dlouhodobého plánu nemůže v instituci docházet ke zvyšování kvality. Je tedy důležité, aby měl vedoucí pracovník systematicky naplánovanou budoucnost samotné instituce. Strategické plánování kvality může obsahovat následující kroky:

- 1) Vize, mise, hodnoty
- 2) Analýza trhu
- 3) SWOT analýza
- 4) Plán organizace
- 5) Plán řízení kvality
- 6) Náklady na kvalitu
- 7) Hodnocení a zpětná vazba.³⁰

³⁰ NEZVALOVÁ, Danuše: *Kvalita ve škole*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002, s. 18-20, ISBN 80-244-0452-4.

2.3. Hodnocení kvality škol

Nicméně i přesto, že neexistuje jednoznačné měřítko pro stanovení kvalitních škol, neodmyslitelnou a povinnou složkou českého školství je samotné hodnocení kvality. V České republice se hodnocení školy provádí na základě požadavku zákona č. 561/2004 Sb. jako vnitřní hodnocení školy a vnější hodnocení Českou školní inspekcí.

U pracovníků ve školství je hodnocení mimořádně frekventovaným druhem činnosti. Pedagogové jsou nuceni hodnotit práci svých žáků, kolegů, podřízených a v neposlední řadě i svou vlastní činnost. Někdo by tak mohl namítat, zdali toho hodnocení není už přespříliš. Pan Bacík ve své publikaci *Kapitoly ze školského managementu* používá v této souvislosti termín „hypertrofie hodnocení“. Zastánci evaluace nejčastěji uvádějí dva hlavní důvody v jeho prospěch: předně jde o kontrolu k prokázání kvality a dále o rozvoj směřující k dalšímu zdokonalování.³¹ Z oficiálního dokumentu MŠMT ČR *Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj ČR* je však patrné, že právě oblast systému hodnocení kvality výuky (a jejích přínosů) patří ve SWOT analýze³² mezi slabé stránky ČR.³³

Vnější hodnocení kvality škol se zabývají státem či zřizovatelem pověřené orgány. Jejich kontrolní činnost se však zaměřuje na zjištění úrovně vzdělávacího procesu, zabývá se problematikou kvality výstupu.³⁴ Žádná instituce však nevydává seznam tzv. kvalitních škol. V řadě zemí OECD se problematikou řízení kvality vzdělávání zabývají a mají s ní bohaté zkušenosti. Ve všech těchto zemích se však shodli na tom, že neexistuje žádné univerzální měřítko dokonalosti a kvality. Kritéria a postupy uplatňované při hodnocení kvality školy se proto v jednotlivých zemích odlišují.³⁵ Zde tedy nacházíme opět odpověď na otázku, zdali lze kvalitu školy objektivně změřit.

Dosud bylo zmiňováno pouze hledisko vnějšího hodnocení kvality. Je nutné podotknout, že každá škola musí provádět i vnitřní hodnocení, tzv. autoevaluaci. „Autoevaluace školy je systematickým hodnocením dosažených cílů dle předem stanovených kritérií, prováděným pracovníky školy. Je autoregulačním mechanismem vlastní pedagogické práce školy. Poskytuje zpětnou vazbu o kvalitě a úrovni dosažených cílů vzhledem k projektovaným cílům“.³⁶ Na

³¹ BACÍK, František: *Kapitoly ze školského managementu*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1998, s. 357, ISBN 80-86039-49-8.

³² Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats)

³³ *Strategie vzdělávání pro udržitelný rozvoj české republiky 2008-2015* [on-line]. Dostupné na: <http://www.msmt.cz/dokumenty/strategie-vzdelavani-pro-udrzitelny-rozvoj-ceske-republiky>

³⁴ SVĚTLÍK, Jan: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, s. 186, ISBN 80-7357-176-5.

³⁵ SVĚTLÍK, Jan: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, s. 276, ISBN 80-7357-176-5.

³⁶ NEZVALOVÁ, Danuše: *Kvalita ve škole*. Olomouc, UPOL, 2003, s. 23, ISBN 80-224-0452-4..

rozdíl od vnějšího hodnocení kvality lze na základě sebehodnotící zprávy následně posoudit, zda byly splněny všechny vytyčené cíle, a tak kvalitu procesu vzdělávání i objektivně posoudit.

Na školu lze pohlížet i jako na instituci, která poskytuje služby, v tomto případě vzdělávací. Podobně jako firmy a podniky čelí konkurenci a musí využívat prostředky marketingu. Marketingu je tedy věnována další kapitola této práce.

3. Marketing

Podstatu marketingu vystihuje řada definic. Philip Kotler uvádí, že marketing je „*proces, při kterém jednotlivci a skupiny získávají to, co si přejí a co potřebují, prostřednictvím tvorby, nabídky a směny hodnotných produktů a služeb s ostatními.*“³⁷

Další definice vysvětluje marketing jako „*komplex činností, jejichž cílem je předvídat, zjišťovat, stimulovat a uspokojit potřeby zákazníka při současném dosažení dalších cílů subjektů, které jej uplatňují.*“³⁸

Definic marketingu je celá řada, ale všechny mají společný termín – zákazník a uspokojení jeho potřeb. Mohlo by se tak zdát, že marketing souvisí spíše s podnikáním či tržním hospodářstvím. Nicméně i do škol začíná pronikat trh. Jak chápat spojení „škola a trh“ osvětluje Jaroslav Světlík ve své publikaci následovně. „*Trh vzdělávacích služeb můžeme chápat jako určitou oblast ekonomické reality společnosti, ve které dochází k výměně činností mezi jednotlivými ekonomickými subjekty (škola, domácnost, stát) prostřednictvím směny.*“³⁹

Podobně jako musí řešit podniky situaci na trhu, například hledat zákazníky pro své produkty, i vzdělávací instituce mnohdy řeší problémy s nedostatkem žáků. Z čehož dále pro školy plynou omezené finanční zdroje pro další rozvoj, s čímž může souviset i pokles image škol. Na tomto příkladu vidíme, že některé problémy školy jsou tedy ve své podstatě shodné s problémy firem podnikajících na trhu. Takže není pochyb o tom, že i vzdělávací instituce uplatňují mimo jiné i marketingové činnosti. Nicméně při porovnání podnikatelské sféry a školy

³⁷ KOTLER, Philip: *Marketing management*. Praha: Grada Publishing, 2001, s. 24, ISBN 80-247-0016-6.

³⁸ BOUČKOVÁ Jana a kol.: *Marketing*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 8, ISBN 80-7179-577-1.

³⁹ SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996, s. 13, ISBN 80-902200-8-8.

najdeme i mnohé odlišnosti. Marketing školy vychází především z teorie i praxe marketingu neziskových organizací a marketingu služeb.

Marketing v podmínkách školy lze definovat jako „proces řízení, jehož výsledkem je poznání, ovlivňování a v konečné fázi uspokojení potřeb a přání zákazníků školy efektivním způsobem zajišťujícím zároveň splnění cílů školy.“ Za zákazníky jsou považováni studenti školy. Jejich potřeby a přání týkající se jejich vzdělání musí tedy školou být uspokojeny co nejlépe.⁴⁰

Součástí marketingového řízení je i tzv. branding, budování a posilování značky (produktu). Mohlo by se na první pohled zdát, že branding nemá se školou jako vzdělávací institucí nic společného, neboť škola nevytváří žádný hmatatelný prodejní produkt. Škola jako vzdělávací instituce poskytuje především vzdělávání, což je velmi specifická služba, která v sobě obsahuje složku nehmatatelnou, ale i materiální (vybavení školy, didaktické pomůcky, apod.). Přesto ale produkt vytváří – v podobě vzdělávacího programu školy. Vzdělávací program tvoří z pohledu marketingu nabídku školy.⁴¹

3.1. Branding

Pojem *branding* je odvozen od slova *brand*, které se do češtiny překládá jako *značka*. *Branding* pak můžeme překládat jako *budování značky*.

Slovník marketingu definuje *branding* následovně: „Vytváření názvů a identit více produktů vyráběných v téže společnosti. Firmy při tvorbě značky uplatňují jednu ze tří strategií: individuální branding, branding produktových řad nebo kombinaci těchto brandingů.“⁴²

Healey uvádí 5 nejčastějších prvků brandingů - Positioning; Příběh; Design; Cena; Vztah se zákazníkem.

- Positioning - umístění, kterého chce značka v myslích spotřebitelů dosáhnout a to především ve srovnání s konkurenčními značkami.
- Příběh – k propagaci značky nebo produktu; snaha o emocionální zainteresovanost posluchačů

⁴⁰ SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996, s. 16-24, ISBN 80-902200-8-8.

⁴¹ SVĚTLÍK, Jaroslav. *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996, s. 223-226, ISBN 80-902200-8-8.

⁴² CLEMENTE, Mark N.: *Slovník Marketingu*. Brno: Computer Press, 2004, s. 18, ISBN 80-251-0228-9.

- Design – zahrnuje všechny aspekty produktu (nejen po vizuální stránce)
- Cena – významný aspekt značky
- Vztah se zákazníkem – úsilí společnosti vzbudit v zákazníkovi pocit, že jim na něm záleží

Zároveň autor stanovuje 3 hlavní cíle brandingů - posilovat známost značky; budovat sympatie ke značce; zdůraznit odlišnost značky.⁴³

Zdá se, že na dosažení samotných cílů brandingů by se měli podílet manažeři společnosti. Ve školství tedy za procesem marketingového řízení značky (Brand Management) stojí především vedení školy (ředitelé škol). Je nutné ale podotknout, že samotný marketing je záležitostí všech pracovníků školy, neboť každý z nich je představitelem školy a dle jejich chování a jednání je škola posuzována klienty i veřejností.⁴⁴ Proto je nutné objasnit i další z marketingových termínů – Brand Management.

3.1.1. Brand Management

Jedná se o proces marketingového řízení značky. K. L. Keller používá termín *strategické řízení značky*. To podle něj „zahrnuje design a implementaci marketingových programů a aktivit, které slouží k vybudování, měření a řízení hodnoty značky.“⁴⁵

Jiná definice uvádí Brand Management jako „Aktivitu zajišťující, že podstata značky zůstane stále platná, a její reprezentace pomáhá udržet neměnnou zkušenost se značkou tváří v tvář proměnlivému prostředí zákazníka.“

Osobě nebo týmu zaštiťující tuto práci se říká brand steward. Starší pojem brand manager (manažer pro značku) označuje osobu, která pro danou značku řídí obchodní a marketingové aktivity, jako jsou tvorba cen a distribuce. Prací brand managera je vytvořit image, která posiluje pověst značky, upevňuje loajalitu zákazníků, komunikuje hodnotu a garantuje ji. Má-li být značka úspěšná, musí každý brand manager ovládat všechny prvky marketingového mixu.⁴⁶

⁴³ HEALEY, Matthew: *Co je branding?* Praha: Slovart, 2008, s. 8-10, ISBN 978-80-7391-167-6.

⁴⁴ SVĚTLÍK, Jan: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006, s. 29, ISBN 80-7357-176-5.

⁴⁵ KELLER, Kevin L.: *Strategické řízení značky*. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 72, ISBN 978-80-247-1481-3.

⁴⁶ HEALEY, Matthew: *Co je branding?* Praha: Slovart, 2008, s. 248, ISBN 978-80-7391-167-6.

Tzv. marketingový mix je soubor marketingových nástrojů, jimiž může firma působit na své okolí a jejichž pomocí uskutečňuje své záměry. Mezi základní součásti marketingového mixu se řadí – výrobek, cena, komunikace a distribuce (někdy také označované dle počátečních písmen jejich anglických názvů jako „čtyři P marketingu“ – Product, Price, Promotion, Place). Při aplikaci v různých oblastech může být tento základní soubor rozšiřován o další proměnné, např. procesy, lidé (Process, People).⁴⁷

Jedním z druhů brandingů je tzv. interní branding. Ve školském prostředí by se dalo hovořit o budování vnitřního prostředí školy. V souvislosti s tímto pojmem se můžeme setkat i s termínem klima školy.

3.1.2. Interní branding

Jedná se o přesvědčení a uznávání stejných hodnot, tradic a postupů všech zaměstnanců ve společnosti. Důležité je zachovat stejný a jednotný postoj ke značce. Správný positioning značky je pro vytvoření silné značky zásadní, nicméně stejně důležitý je i interní (vnitřní) positioning značky, tedy způsob, jakým je vnitřní positioning značky vysvětlen a sdílen vnitřně.

K. L. Keller k pochopení vnitropodnikového brandingů cituje Chrise Macraeho, jenž definuje realitu značky jako „organizaci brandingů tak, aby zaměstnanci byli obzvláště pyšní na vůdcovství značky a oddaně se účastnili brandingů skrze činnost, kterou provádějí individuálně nebo v týmech, procesech, kreativních prostorech či na webu. Koncepce reality značky obsahuje celkový pohled marketingové organizace, v níž jsou všichni zaměstnanci produktivně motivováni co nejvíce k tomu, aby sloužili společnosti a budovali hodnotu značky, která by světu chyběla, kdyby společnost neexistovala.“⁴⁸

Lidé (People) jsou marketingovým „pátým P“ v tzv. marketingovém mixu. Význam lidského prvku v prezentaci značky je tedy neodmyslitelný. Je to zejména lidský faktor, který se velkou měrou podílí na výsledné podobě značky.⁴⁹

⁴⁷ BOUČKOVÁ Jana a kol.: *Marketing*. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 6, ISBN 80-7179-577-1.

⁴⁸ KELLER, Kevin L.: *Strategické řízení značky*. Praha: Grada Publishing, 2007, s. 184, ISBN 978-80-247-1481-3.

⁴⁹ HEALEY, Matthew: *Co je branding?* Praha: Slovart, 2008, s. 124, ISBN 978-80-7391-167-6.

Z výše popsaného tak vyplývá, že ačkoliv je marketing záležitostí všech zaměstnanců organizace, tak rozvoj interního brandingů zaštiťují zejména řídicí pracovníci, ve školství tedy ředitelé škol.

Analytická část

1. Ekoškola

1.1. Charakteristika

Program Ekoškola se na svých webových stránkách (www.ekoskola.cz) prezentuje jako mezinárodní vzdělávací program, jehož hlavním cílem je, aby žáci snižovali ekologický dopad školy a svého jednání na životní prostředí a zlepšili prostředí ve škole a jejím okolí.⁵⁰ Vzdělávací program je určen nejen pro základní školy, ale také pro školy střední a školy mateřské. Už ze samotného názvu je příznačné, že se jedná o projekt zaměřený především na environmentální výchovu.

Program na mezinárodní úrovni koordinuje nezisková organizace FEE (Foundation for Environmental Education - Nadace pro environmentální vzdělávání). Koordinátorem programu pro ČR je nevládní nezisková organizace TEREZA,⁵¹ která u nás působí již od roku 1979. Od devadesátých let vytváří ekologické projekty pro školy z celé České republiky, mezi její největší programy pak patří právě Ekoškola, společně s vzdělávacím programem Globe⁵² a Les ve škole – Škola v lese.⁵³

Obrázek č. 2: Logo sdružení TEREZA, Zdroj: <http://www.terezanet.cz/>

Program probíhá pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstva životního prostředí ČR. Významnou část financování TEREZY tvoří dary a finanční podpora různých firem. Hlavním partnerem je společnost IKEA. Podobně jako u jiných

⁵⁰ Webové stránky programu Ekoškola, dostupné z: <http://www.ekoskola.cz/> [on-line]

⁵¹ Název vznikl jako zkratkové slovo ze spojení *terénní základna*.

⁵² Mezinárodní program podporující u žáků zájem o přírodní vědy.

⁵³ Mezinárodní výukový program o lese, který je součástí mezinárodní organizace LEAF – Learning about forest.

neziskových organizací, i této může přispět dobrovolník z řad fyzických osob, a to buď jednorázově, nebo pravidelnými dary.⁵⁴

1.2. Certifikační proces

Pro získání mezinárodního osvědčení v tomto programu musí dojít k aktivní spolupráci žáků a učitelů, přičemž velká odpovědnost je ponechána žákům. Žáci jsou povzbuzováni ve své aktivní roli a vedeni k odpovědnosti za svoje jednání. Postup práce je určen sedmi kroky, které školu provedou programem a zaručí naplnění kritérií pro získání mezinárodního ocenění Ekoškola.

Metodika sedmi kroků je dle slov koordinátorů jednoduchý, ale účinný nástroj k tomu, aby se ze škol staly Ekoškoly. Tato metodika je společná pro všechny země a školy, které se programu účastní. Prvním krokem je vytvoření Ekotýmu (z řad žáků, zaměstnanců školy, rodičů, ale i odborníků). Ekotým vede celý program a zodpovídá za jeho naplnění. Jako jeden z prvních kroků analyzuje stav školy i prostředí kolem ní v jednotlivých environmentálních oblastech. S pomocí výsledků z analýzy pak navrhuje a uskutečňuje činnost vedoucí ke zlepšení nebo alespoň k udržení fungujícího stavu. Průběžně pak dochází ke zjišťování, zda bylo dosaženo všeho, co bylo naplánováno. A vedle monitoringu pak i k vyhodnocování dosažených cílů. Škola se podílí zejména v rámci environmentální výuky a mimoškolními aktivitami, které zaměřuje na ekologii. Nutností je i sdílení informací o programu ve škole i mimo ni. Na závěr žáci vytvářejí jakýsi Ekokodex, který obsahuje pravidla a hodnoty programu.

Po splnění sedmi kroků může škola žádat o titul Ekoškola. Nejdříve však po šesti měsících od vypracování Plánu činností. Koordinátoři programu žádost prostudují, a pokud je vše v pořádku, dohodnou se školou termín tzv. auditorské návštěvy. Poté auditoři předkládají svou hodnotící zprávu tříčlenné komisi, která vyjádří souhlas či nesouhlas s auditorským hodnocením. Při kladném posudku škola obdrží ocenění a návrhy pro práci v programu. První a druhý titul je udělován na dva roky, posléze škola žádá o obnovu a třetí a čtvrtý titul se získává již na období čtyř let.

⁵⁴ Oficiální webové stránky sdružení TEREZA, dostupné z: <http://www.terezanet.cz/> [on-line]

Obrázek č. 3: Logo programu Ekoškola, Zdroj: <http://www.ekoskola.cz/>

Při udělení titulu škola získává certifikát, logo a mezinárodní vlajku Ekoškola. Zároveň získává oprávnění používat název Ekoškola a zařadí se tak do sítě Ekoškol z celého světa. Slavnostní předání probíhá vždy v červnu daného školního roku. Pokud se škole nepodaří získat titul Ekoškola hned napoprvé, získává diplom Na cestě k Ekoškole jako ocenění za dosavadní činnost v programu. O titul může škola zažádat znovu po šesti měsících od obdržení zprávy z auditu. Škola zasílá pouze doplnění v oblastech, které doporučili auditoři či pracovníci programu Ekoškola.

Program probíhá v padesáti šesti zemích světa a celosvětově se ho účastní přes 44.500 škol. V České republice je do programu zapojeno přes tři sta škol.⁵⁵

1.3. Přínos pro školu

Mimo ocenění školy samotnou účastí v programu získávají mnohé další - například přístup k materiálům environmentální výchovy ověřené v praxi učiteli i žáky, příručky a publikace, možnost konzultace s krajskými koordinátory, semináře, výukové programy, apod.

Mezi hlavní pozitiva tohoto programu zcela jistě patří zvyšování ekologického povědomí žáků. Samotnou účastí v programu pak učitelé, ale i žáci získávají metodickou podporu pro rozvoj programu, možnost sdílení informací s ostatními zapojenými školami. Pro žáky je zajímavá i nabídka webových interaktivních her týkajících se životního prostředí. V neposlední řadě lze považovat za přínos i výukové programy a po získání titulu Ekoškola i rozšířenou možnost usilovat o větší finanční dotaci na projekty školy.

⁵⁵ Webové stránky programu Ekoškola, dostupné z: <http://www.ekoskola.cz/> [on-line]

2. Férová škola

2.1. Charakteristika

Projekt Férová škola je zaměřený na podporu společného vzdělávání všech dětí bez ohledu na jejich intelektové možnosti, fyzické dispozice či sociální zázemí. Úvodním mottem webových stránek tohoto projektu je: „*Prosazujeme otevřenost a individuální přístup ke každému dítěti.*“⁵⁶ I neznalému tohoto projektu, samotné heslo prozradí vše podstatné. Ve shrnutí se jedná o organizaci podporující mimo jiné hlavně inkluzi v základním vzdělávání. Podstata její snahy vychází z práva na rovný přístup ke kvalitnímu vzdělání pro všechny, ať už žáky nadané nebo znevýhodněné.

Garantem projektu Férová škola je Liga lidských práv, nezisková organizace, která hájí práva a svobody všech lidí. Kromě toho, že tímto projektem podporují základní školy po celé České republice, a pomáhají tak znevýhodněným dětem v přístupu ke kvalitnímu vzdělání, aktivně se také podílí na prosazování systémových změn v českém školství. Spolu s oblastí školství se tento spolek věnuje také oblasti soudnictví, policie a zdravotnictví. K těmto oblastem také přísluší i podobné certifikáty – Férová justice, Férová policie, Férová nemocnice.⁵⁷

Obrázek č. 4: Logo organizace Ligy lidských práv, Zdroj: <http://www.llp.cz/>

Mimo to, že organizace je spravována Ligou lidských práv, projekt je realizován také díky finanční podpoře mnoha partnerů. Z velké části se jedná o zahraniční donátory – např. ERSTE Foundation Award for Social Integration, Open Society Foundations, které mimo finanční podpory udělily projektu mezinárodní prestižní ocenění za přínos v sociální integraci. Z českých partnerů přispívá Nadační fond rodiny Orlických či Nadace Via. Na webových stránkách projektu se dočteme, že příspěvek může také každý z nás libovolnou částkou. Samotné

⁵⁶ Webové stránky projektu Férová škola, dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/> [on-line]

⁵⁷ Webové stránky Ligy lidských práv, dostupné z: <http://www.llp.cz/> [on-line]

udílení certifikátů jednotlivým organizacím, které splní podmínky projektu pak má pod záštitou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.⁵⁸

2.2. Certifikační proces

Na webových stránkách projektu www.ferovaskola.cz se dozvídáme, že před samotným zapojením se do projektu musí zájemci, tj. školy splňovat následující podmínky:

- sídlit na území České republiky,
- poskytovat bezplatně základní vzdělání,
- být zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí,
- mít zájem zvyšovat kvalitu a otevřenost vzdělávání v souladu se *standardsy Férové školy*.

V posledním výše zmiňovaném bodu je uvedeno, že škola musí naplňovat *standardsy Férové školy*. Ty jsou rozděleny do čtyř okruhů (kultura, podmínky, praxe, relace). Základní škola má na certifikát nárok po splnění minimálně 1. stupně v každé z těchto tematických oblastí školní inkluze.

Prvním stupněm z oblasti *Kultury* je uveden požadavek, že škola přijímá všechny žáky (ze spádové oblasti) bez rozdílu. Dalším stupeň myslí na sebereprezentaci všech žáků – nejsou vyzdvihováni premianti ani vítězové. Třetím pomyslným stupínkem je fakt, že žáci neodcházejí do praktických ani speciálních škol, jsou vzděláváni s přihlédnutím k jejich diagnóze individualizovaným přístupem ve stávající škole. Posledním, nejvyšším bodem, je zaměření se na podporu žáků, kteří nejsou ve vzdělávání úspěšní. Tohoto bodu mohou dosáhnout školy, v nichž se učitelé snaží zařadit do edukačního procesu neprospívajícího žáka různá podpůrná opatření.

V oblasti nazvané *Podmínky* je první stupeň zaměřen na rozpočet školy, který má dopředu ve svém plánu pamatovat na položky podporující inkluzi.⁵⁹ Další stupeň říká, že všechny školní třídy jsou heterogenní, tzn. žádná z nich není zřízena na základě určitého znaku diferenciacie. Třetí úroveň této oblasti se týká průběžného vzdělávání všech zaměstnanců v oblastech efektivní práce s různorodým kolektivem třídy. Poslední stupínek hovoří o přístupnosti

⁵⁸ Webové stránky projektu Férová škola, dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/> [on-line]

⁵⁹ Materiální vybavení, stavebně-organizační úpravy, personální zajištění jako např. asistentů, psychologů, logopedů.

školních i volnočasových aktivit/akcí pro všechny žáky bez ohledu na jejich rodinné zázemí či postižení.

Třetí okruh nese označení *Praxe*. Pro splnění prvního stupně v této oblasti musí mít škola vytvořeny individuální vzdělávací strategie pro všechny žáky, kteří je potřebují. Další úroveň myslí na efektivní využívání rozmanitých didaktických metod. Třetí pak počítá se zapojením žáků jako aktivních partnerů do realizace jejich edukačního procesu. Nejvyšší stupeň získává pak ta škola, v níž je jádro hodnocení tvořeno posunem žáků, nikoliv srovnáním aktuálních výkonů.

Poslední oblastí je *Relace*. Do projektu se mohou zapojit školy, u kterých jsou jasně vymezené kontakty všech pracovníků i s konzultačními hodinami. Druhým bodem, nepovinným pro zapojení se do projektu, je fakt, že škola rodičům nabízí a aktivně iniciuje setkávání hlavně mimo třídní schůzky. Třetí stupeň zakotvuje pravidelné vzájemné hospitace kolegů ve výuce. Poslední úroveň předpokládá spolupráci školy s komunitou, jež jí obklopuje.

Samotný proces certifikace pak spočívá v tom, že po přihlášení se a splnění výše zmíněných podmínek, zejména prvních stupňů ze čtyř stanovených standardů, se členové týmu Férová škola seznámí s přihlášenou školou. Následně provedou evaluaci školy v oblasti inkluze a na základě výsledků společně se školou stanoví konkrétní cíle, kterých by měla škola v určitém čase dosáhnout (tj. další stupně ze *standardů Férové školy*). Nakonec dojde k vyhodnocení spolupráce, na webu Férové školy se vytvoří profil této školy společně s poskytnutými materiály, které chce škola sdílet s dalšími školami zapojenými do projektu. A v případě splnění všech stanovených cílů škola získá certifikát kvality a stává se součástí sítě Férových škol.

Obrázek č. 5: Logo projektu Férová škola, Zdroj: <http://www.ferovaskola.cz/>

Projekt funguje již sedm let a za tu dobu se zapojilo více než padesát škol z České republiky.⁶⁰

⁶⁰ Webové stránky projektu Férová škola, dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/> [on-line]

2.3. Přínos pro školu

Jedním z hlavních přínosů je zcela jistě získání prestižního ocenění, které má mezinárodní uznání. Kromě prestiže je však největším kladem určitě nápomoc při inkluzi jakkoliv znevýhodněných dětí do standardního typu vzdělávání. S tím souvisí i metodická pomoc – příručky, workshopy, semináře apod. Školy zapojené do projektu tak poskytují i možnost rodičům svých žáků další formy právního a pedagogického poradenství zprostředkované právě díky Férové škole.

3. Nejlepší česká škola

3.1. Charakteristika

Jedná se o projekt, jehož cílem je v první řadě zpopularizovat české základní a střední školství. Jako všechny projekty a programy i tento má své webové stránky, www.nejlepsiceskaskola.cz, na nichž se lze dozvědět konkrétní informace k projektu.

Chybí zde však údaje obecně charakterizující samotný projekt, nedozvídáme se nic o tom, kolik škol se již do projektu zapojilo, jakou má tradici, apod. Dle mého soudu, data, která by měla být na domovské stránce webových stránek, jsou až trochu nesmyslně skryta pod jinými záložkami.

Kromě ztraktivnění výuky na základních a středních odborných školách si projekt klade i další cíle – prezentovat široké veřejnosti inspirativní metody, přístupy a pomůcky při výuce na základních školách, demonstrovat veřejnosti výsledky, kterých lze dosáhnout na základních školách, podnítit tak zájem široké veřejnosti o základní školství a nejlepší školy ocenit a posílit jejich regionální nebo celostátní prestiž.

Celý projekt probíhá pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstva kultury ČR. Kromě zmíněných politických institucí podporují projekt i mnozí další partneři. Mezi ty přední patří například vzdělávací portál Učení online,

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze a samozřejmě díky povaze projektu i mediální partneři – Česká televize, Český rozhlas či Deník.⁶¹

Obrázek č. 6: Logo portálu Učení online, Zdroj: <http://www.ucenionline.cz/>

Jak už napovídá samotný název vzdělávacího portálu, právě tento partner má s projektem zřejmě nejužší provázanost. Jedná se o portál poskytující především výměnu a sdílení informací mezi učiteli – dětmi - rodiči. Kromě jednotlivých výukových modulů zde najdeme i aktuální zprávy k projektu Nejlepší česká škola.⁶²

3.2. Certifikační proces

Celkově je devět pravidel, bodů, které je potřeba splnit k získání ocenění. Prvním krokem je registrace školy. Školu může zaregistrovat pouze pedagogický pracovník školy, která se uchází o účast v projektu. Registrace probíhá elektronicky prostřednictvím webových stránek (www.nejlepsiceskaskola.cz). Kromě základních kontaktních údajů jsou mezi povinnými položkami i otázky zaměřující se na chod školy – cíle, vize, úspěchy, veřejné aktivity, atd. Závazné je také přiložení souboru, který nejlépe prezentuje originální výsledek školy (např. přednáška učitele či výsledek žáka/žáků). Následně školu kontaktuje produkční oddělení, jež předá informace odborné hodnotící komisi.

Hodnotící komise vybere podle registračních a následně zjišťovacích informací sto dvacet škol, které postupují do tzv. nominace a mohou veřejnosti poskytnout ukázky dobrého přístupu k výuce. Školy, které nejsou nominovány, získávají alespoň výhody od portálu Učení Online a odměny od sponzorů projektu.

⁶¹ Oficiální webové stránky projektu Nejlepší česká škola, dostupné z: <http://nejlepsiceskaskola.cz/> [on-line]

⁶² Oficiální webové stránky vzdělávacího portálu Učení online, dostupné z: <http://www.ucenionline.cz/> [on-line]

Všechny nominované školy pak podstoupí natáčení, které se skládá ze tří tematických bloků – prohlídka školy, originální přednáška učitele a pozitivní výsledek žáka/žáků.

Hotová videa hodnotí odborná porota,⁶³ která nabídne divákům svůj pohled a jejich hodnocení se započítává do celkového hodnocení školy v součtu s hodnocením diváků. Každý porotce může udělit škole až deset bodů. Hlavním porotou jsou ale diváci, resp. veřejnost. Ve vysílání televize jsou vždy přestaveny tři školy v jednom díle. Každý divák obdrží tři body pro každý díl. Je na něm, jak své body rozdělí mezi tři dané školy týdne.

Jednou za měsíc, tj. vždy po čtyřech dílech jsou vyhlašovány ještě tzv. lokální výsledky. Jedná se o diplomy či ocenění „Nejsympatičtější škola“ a „Nejprofesionálnější škola“. O vítězích těchto cen rozhoduje jen odborná porota a držitelé postupují automaticky do finálového kola společně s vítězem celkového hodnocení, které je ovlivňováno zejména veřejností.

Po odvysílání dílů z celé republiky je pozván výběr nejlépe hodnocených škol do živého vysílání a škole, které byla nejlépe hodnocena veřejností, bude udělena i prestižní cena pod záštitou MŠMT – Nejlepší česká škola.

Obrázek č. 7: Logo ceny Nejlepší česká škola, Zdroj: <http://nejlepsiceskaskola.cz/>

Projekt byl spuštěn v roce 2011. Doposud proběhl jen jeden ročník, jehož vítězem se stala 18. června 2012 Základní škola Most, Jakuba Arbese.⁶⁴

⁶³ Porota se skládá ze členů - zakladatel portálu Učení online, děkanka PedF UK, náměstek Ministerstva kultury, náměstek Ministerstva školství, ředitel Centra nadání.

⁶⁴ Oficiální webové stránky projektu Nejlepší česká škola, dostupné z: <http://nejlepsiceskaskola.cz/> [on-line]

3.3. Přínos pro školu

Už samotný název ocenění „Nejlepší česká škola“ zní ve své podstatě díky třetímu stupni přídavného jména „dobrý“ marketingově nejpůsobivěji ze všech popisovaných značek, projektů či programů. Člověk neznalý tohoto projektu by se mohl rázem domnívat, že toto ocenění pod svým názvem skrývá vše dohromady – ekologii, otevřený přístup k rodičům, sociální adaptaci a další.

Jak lze z výše popsaného usuzovat, jedná se o velmi silně mediálně podporovaný projekt, do jehož průběhu či výsledku se zapojovala samotná veřejnost. Což u ostatních popisovaných projektů a programů není obvyklé, ba naopak. Proto největší přínos spatřuji především v medializaci školy samotné, v jejím zviditelnění se a propagaci na veřejnosti.

Za vedlejší bonusy mohou být považovány volné kredity na vzdělávacím portálu Učení Online či odměny od sponzorů, které však nejsou nikde nijak více specifikovány.

4. Rodiče vítáni

4.1. Charakteristika

Další ze značek, která existuje na českém trhu, a nabízí tak školám označení kvalitní školy, je program Rodiče vítáni. Už ze samotného názvu lze odvodit, že se program zabývá hlediskem propojenosti a spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci dětí. O tuto značku tedy mohou usilovat školy, které jsou doslova „otevřené“ rodičům.

Celý projekt vznikl za podpory společnosti EDUin, o.p.s. EDUin je organizací, která na pedagogické půdě působí od roku 2010. V první řadě se tato společnost věnuje systematické propagaci vzdělávání, zprostředkovává veřejnosti srozumitelnou formou přehled o všem důležitém, co se ve vzdělávání děje. Mimo jiné toho dosahuje i tím, že se snaží o popularizaci odborných témat, a to nestranným způsobem. Apoliticky posuzuje návrhy MŠMT ČR a hledá v nich reálný přínos, proto služeb EDUinu využívají i novináři. Organizace však působí nejen pro širokou veřejnost, ale i pro školy, které se mohou zapojovat do různých projektů či využívat nabídek seminářů DVPP a besed. Zajímavou činností je například i projekt Města vzdělávání, který spočívá v tom, že město společně s EDUinem buduje vzdělávací strategii v dané lokalitě.

Služeb společnosti tak může využívat široká škála zájemců – od pedagogických odborníků, přes rodiče, širokou veřejnost až po samotného žáka (on-line aplikace Co umím).⁶⁵

Obrázek č. 8: Logo společnosti EDUin, Zdroj: <http://www.eduin.cz/>

Na webových stránkách www.rodicevitani.cz se dozvídáme i o druhém z hlavních partnerů stojících za vznikem této značky. Jedná se o společnost Yinachi - komunikační studio, které propojuje svět byznysu se světy umění, zábavy, vzdělání a společenské odpovědnosti. Mimo výše dvě zmíněné společnosti existuje velká řada dalších partnerů podporujících tento projekt. O všech se lze dočíst na příslušných webových stránkách.

4.2. Certifikační proces

Značka je udělována školám, které splní následující kritéria mající dvě úrovně. Základní požadavky jsou povinné a škola je musí pro získání certifikace naplňovat alespoň jedním ze stanovených způsobů. Zároveň platí, že škola je naplňuje již delší dobu (doporučuje se jeden školní rok) a je zapojena většina lidí, kterých se to týká.

Těchto základních kritérií je sedm. Mezi první z nich patří kritérium umožnění rodičům bez problémů vstoupit do prostor školy, včetně odpoledních hodin. U druhého bodu musí škola zaručit poskytování kontaktů na všechny učitele a vedení školy. Nadále by měla škola rodiče informovat o tom, co a kdy se ve škole děje – ať už tištěnou formou nebo na svých webových stránkách. Dalším důležitým bodem je samotná komunikace mezi školou (učitelem) a rodiči – škola se zavazuje, že komunikuje partnerským způsobem a zároveň zaručuje, že prospěch a chování jednotlivých dětí není probíráno veřejně před ostatními rodiči. V pátém bodu je stanoveno, že škola rodiče se záměrem přihlásit se k této značce seznámila a rodiče jsou ochotni potvrdit údaje v certifikačním formuláři. Předposlední kritérium se týká pořádání školních akcí

⁶⁵ Webové stránky společnosti EDUin, dostupné z: <http://www.eduin.cz/> [on-line]

pro rodiče. A poslední položkou je závazek školy, že po získání značky umístí informační ceduli s kritérii značky Rodiče vítání viditelně u vstupu do školy.

Kromě základních požadavků musí škola splňovat nejméně další dva z nabídky sedmnácti volitelných. Již z názvu vyplývá, že si škola může sama z těchto kritérií vybrat:

- Škola dbá na to, aby zápis do školy byl společenskou událostí příjemnou pro rodiče i děti.
- Pedagogové nabízejí pravidelné konzultační hodiny pro žáky i rodiče.
- Kromě žákovské knížky a třídních schůzek škola využívá i další způsob, kterým rodiče informuje o prospěchu dítěte.
- Kromě třídních schůzek škola organizuje i konzultace ve trojici učitel, dítě, rodič.
- Konfliktní situace ve škole jsou řešeny za účasti všech, jichž se situace týká.
- Školní vzdělávací program a další školní dokumenty jsou zpřístupněny na webu školy.
- Škola nabízí rodičům konzultace našeho školního psychologa/výchovného poradce.
- Rodiče mají možnost ovlivňovat způsob stravování svých dětí ve škole (skladbu jídelníčku v jídelně, sortiment ve školním bufetu, apod.).
- Rodiče žáků i potenciální zájemci mají možnost po domluvě navštívit vyučování.
- Rodiče jsou zváni do vyučování, aby se zúčastnili společné práce se svým dítětem.
- Škola organizuje akce, na kterých mohou rodiče a další rodinní příslušníci spolupracovat s dětmi a potkávat se s učiteli.
- Škola umí doporučit službu externího odborníka - psychologa, logopeda, apod.
- Na webových stránkách školy je vyhrazen prostor pro otevřenou diskusi o škole.
- Na škole funguje nezávislá rodičovská organizace s vlastní právní subjektivitou.
- Rodiče mají možnost po domluvě využívat prostory školy k vlastním akcím.
- Škola pořádá vzdělávací semináře pro rodiče na téma výchovy a vzdělávání.
- Škola pořádá „kurikulární odpoledne“, v nichž je rodičům vysvětlováno, co, jak a proč se ve škole učí.

Škola, která má zájem o certifikaci, si tak může sama na webu programu Rodiče vítání ověřit, zda splňuje výše zmíněná kritéria. Posléze musí o schválení kritérií požádat zástupce rodičů. Následně vyplní online dotazník. Po kontrole zaslaných údajů je škole udělena certifikační značka. Zda škola opravdu naplňuje daná kritéria, neověřuje přímo žádný hodnotitel. Hlavním atributem pravdivosti je komunita kolem školy. Tým programu Rodiče vítání prochází školou dodané podklady a porovnává je s údaji uvedenými na jejím webu.

Jedním z posledních administrativních kroků, byť nezbytným, je uhrazení faktury za certifikaci. Poplatek za udělení značky činí 500 Kč a je určen na propagaci projektu a zapojených škol.

Certifikát je platný vždy na dobu jednoho roku. Pak si škola může obnovit stávající kritéria, nebo je rozšířit o nová, která odpovídají aktuálnímu stavu školy. Pakliže tak škola neučiní, ztrácí právo užívat značku Rodiče vítáni.

Obrázek č. 9: Logo značky Rodiče vítáni, Zdroj: <http://rodicevitani.cz/>

Na počátku roku 2016 bylo v České republice 446 certifikovaných škol, které tak mají mít u svého vstupu do budovy logo značky Rodiče vítáni, a jsou tak zahrnuti i do mapy aktivních škol uvedené na webových stránkách www.rodicevitani.cz. Nejvyššího zastoupení, počtu sedmdesáti pěti aktivních škol dosahuje hlavní město Praha.⁶⁶

4.3. Přínos pro školu

Pomineme-li, že úspěšným splněním podmínek programu, škola získá ocenění Rodiče vítáni, může využívat i mnohých dalších nabídek projektu. Jedná se o bezplatnou medializaci a propagaci školy v rámci sítě škol Rodiče vítáni. Nadále pedagogové mohou získávat bezplatné publikace, účastnit se seminářů a konzultací týkajících se zlepšování PR školy. Školy otevřené rodičům mohou na uzavřeném webu sdílet informace, vyměňovat si zkušenosti, a čerpat tak cenné rady a inspiraci pro další spolupráci s rodiči.

⁶⁶ Webové stránky programu Rodiče vítáni, dostupné z: <http://rodicevitani.cz/> [on-line]

5. Skutečně zdravá škola

5.1. Charakteristika

Program Skutečně zdravá škola je díky svému názvu lehce zaměnitelný s programem Škola podporující zdraví. Nicméně tento program, Skutečně zdravá škola, se na rozdíl od druhého zmiňovaného liší tím, že se zaměřuje především na stravování v českých mateřských a základních školách. Program Skutečně zdravá škola stojí na následujících pilířích – zdravé děti, potravinově gramotní lidé, aktivní místní společenství, udržitelné zemědělství a zdravé životní prostředí.

Jedno z ústředních hesel tohoto programu zní: „*Děti, které dnes pochopí hodnotu jídla, budou v budoucnu kupovat kvalitnější potraviny*“. Program tedy předpokládá, že pokud se téma jídlo a stravování ve školní jídelně stane součástí vzdělávání a děti se dozvědí, odkud potraviny pocházejí a jakým způsobem jsou vyráběny, je pravděpodobnější, že si v budoucnu vyberou zdravý způsob stravování.

Program vychází ze zkušeností obdobného programu ve Velké Británii (Food For Life Partnership), do něhož se od roku 2005 zapojilo více než pět tisíc škol. V České republice program zajišťuje občanská iniciativa rodičů vystupující pod stejnojmenným názvem Skutečně zdravá škola, z.s., která má své odborné garanty a mnohé podporovatele, včetně nutričních terapeutů. Činnost a aktivity Skutečně zdravé školy v současné době podporuje Nadace RSJ,⁶⁷ která se v rámci programových oblastí zaměřuje i na oblast zdravého životního stylu. Program finančně podporují i další partneři a společnosti, které lze dohledat na webových stránkách programu Skutečně zdravá škola (www.skutecnezdravaskola.cz), kde se také mohou dobrovolní sponzoři dozvědět více o možnosti finančního příspěví na tento projekt.

Obrázek č. 10: Logo Nadace RSJ, Zdroj: <http://nadacersj.cz/>

⁶⁷ Více informací na oficiálních webových stránkách nevládní neziskové organizace Nadace RSJ, dostupné z: <http://nadacersj.cz/> [on-line]

Organizace Skutečně zdravá škola, z.s. existuje již od roku 2014 a v současné době, tj. na počátku roku 2016, plní program Skutečně zdravá škola v České republice 105 mateřských a základních škol.⁶⁸

5.2. Certifikační proces

Podmínky pro udělení certifikátu Skutečně zdravé školy mají tři úrovně – bronzovou, stříbrnou a zlatou. Každá úroveň obsahuje specifický soubor kritérií, který musí škola splnit. Kritéria jsou soustředěna do čtyř tematických okruhů – angažovanost a kultura stravování, kvalita jídla a místo jeho původu, vzdělávání o jídle, partnerství a angažovanost v místním společenství. Od organizátorů programu škola obdrží přesné návody a postupy, jak jednotlivých kritérií dosáhnout.

Pro dosažení bronzového certifikátu je zapotřebí splnit následující kritéria:

1. Zřízení tzv. akční skupiny pro zdravé stravování, která přezkoumá kulturu stravování ve škole a dohodne se na dalších krocích.
2. Průběžné monitorování počtu žáků využívajících školní stravování a snaha zajistit, aby se co nejvíce žáků stravovalo ve školní jídelně.
3. Konzultace možností zlepšení školního stravování s žáky a rodiči žáků a podpora jejich návrhů na vylepšení školního stravování.
4. Rodiče jsou informováni o nabídce jídel ve školní jídelně a aktivitách programu Skutečně zdravá škola. Zároveň jsou vyzýváni, aby přišli jídla osobně ochutnat.
5. Pedagogický dohled školy podporuje klidný a pozitivní průběh oběda.
6. Škola respektuje potřeby strávníků se specifickou dietou tím, že jim školní jídelna umožní ohřátí z domu doneseného dietního pokrmu.
7. Jídla v nabídce neobsahují žádné nežádoucí přísady⁶⁹ a školní jídelna minimalizuje používání polotovarů.
8. Alespoň 75 % všech pokrmů je vyrobeno z čerstvých, nezpracovaných surovin či potravin.

⁶⁸ Oficiální stránky projektu Skutečně zdravá škola, dostupné z: <http://skuteczdravaskola.cz/> [on-line]

⁶⁹ Nežádoucími přísadami“ se rozumí umělá barviva, aroma, sladidla a konzervační látky, které jsou obzvláště škodlivé pro děti. Kompletní seznam v Návodu na plnění kritérií programu Skutečně zdravá škola, dostupné z: <http://skuteczdravaskola.cz/> [on-line]

9. Čerstvé, předem nezpracované suroviny a potraviny nakupuje jídelna od pěstitelů, chovatelů a výrobců s provozovnou ve vlastním nebo sousedním kraji, pokud jsou dostupné.
10. Minimálně 75 % používaného masa, s výjimkou mořských ryb, pochází ze zvířat chovaných v České republice.
11. Pokrmy v jídelním lístku odrážejí sezónnost a všechny sezónní suroviny jsou v jídelníčku jasně označeny.
12. Ve školní jídelně jsou k dispozici informace o původu použitých potravin.
13. Pracovníci školní jídelny se zapojují do vzdělávacích a osvětových akcí a jsou alespoň jednou ročně vzdělávání v oblasti zdravé výživy a vaření.
14. Děti, žáci, studenti a pracovníci školy mají přístup k pitné vodě dle jejich potřeby po celý den pobytu ve škole.
15. Doslazované nápoje jsou nahrazeny nápoji neslazenými.
16. Škola neumožňuje prodej polotovarů a nápojů s vysokým obsahem tuků, soli a cukrů ani ve školním bufetu, ani z výdejních automatů.
17. Zdravé a udržitelné jídlo je využíváno jako téma pro školní i mimoškolní aktivity.
18. Žáci mají v rámci výuky možnost účastnit se hodin vaření.
19. Škola zahájila kroky vedoucí k vytvoření školní zelinářské zahrady a pracuje na začlenění aktivit na zahradě do školního vzdělávacího programu.
20. V rámci výuky škola pořádá každoroční návštěvy farem.
21. Škola každoročně pořádá pro žáky, rodiče a veřejnost akce na téma zdravé stravování.
22. Škola se aktivně snaží zapojit rodiče žáků a veřejnost do jejich pěstitelských a kulinářských aktivit.
23. Zkušenosti z programu škola sdílí s ostatními školami, rodiči a veřejností.

Pro získání vyššího stupně ocenění, tj. stříbrného a zlatého jsou jednotlivá výše uvedená kritéria ještě více specifikována – např. je procentuálně vymezeno, kolik surovin a produktů musí pocházet od lokálních pěstitelů a chovatelů; rodiče se pravidelně účastní společných obědů se svými dětmi ve školní jídelně; v kroužku vaření žáci vaří ze sezónních a místních potravin a biopotravin; na škole se o zdravém stravování a vaření mohou vzdělávat i rodiče žáků a veřejnost; apod. Podrobný popis i s návody a metodickou podporou, jak dosáhnout jednotlivých vyšších stupňů ocenění lze získat na webových stránkách projektu www.skutecnezdravaskola.cz.

Obrázek č. 11: Logo programu Skutečně zdravá škola, Zdroj: <http://skutecnezdravaskola.cz/>

Podobně jako tomu je u ostatních projektů a programů poskytujících značky kvality, i tento vyžaduje elektronickou registraci. Po zaregistrování tak žadatel o získání certifikátu získává metodickou podporu pro plnění jednotlivých kritérií, může s ostatními zapojenými školami sdílet své zkušenosti a čerpat na stránkách projektu inspiraci.

5.3. Přínos pro školu

Kromě zvýšení atraktivity školy by měl program přinést zejména zlepšení kvality školního stravování, a tudíž i zlepšení výsledků ve škole a v chování. Zapojení se do programu vytváří také nové příležitosti a možnosti pro využití zážitkových a projektových forem učení a obohacení výuky o dosud ne příliš zpracované téma – jídlo. Žákům projekt pomáhá rozvíjet praktické klíčové dovednosti, jako je vaření, pěstování a výběr vhodných potravin z hlediska zdraví. A přínos je v neposlední řadě znatelný i pro pracovníky školní jídelny, kterým je díky zapojení se do programu poskytována možnost prohlubování kvalifikace.⁷⁰

6. Světová škola

6.1. Charakteristika

Jedná se o mezinárodní projekt, jehož základní filozofií je podpora vzdělávání a příprava žáků na reálný život v globalizovaném světě. Základním předpokladem je přesvědčení, že právě

⁷⁰ Oficiální stránky projektu Skutečně zdravá škola, dostupné z: <http://skutecnezdravaskola.cz/> [on-line]

škola může hrát významnou roli v životě celé obce či jiné komunity, kde spolupráce mezi institucemi může přinést pozitivní změnu všem občanům. Žáci se nejnázve učí porozumět souvislostem ve světě prostřednictvím toho, co znají nebo mohou poznat ve svém blízkém okolí. Předpokládá se, že žáci pod vedením týmu učitelů aktivně sledují aktuální vývoj v rozvojovém světě, a získávají tak informace o globální problematice.

Koncept Světové školy je v České republice rozvíjen od roku 2006 pod záštitou společnosti Člověk v tísni, o.p.s. Tento projekt na rozdíl od ostatních projektů a programů zabývajících se tematikou kvality ve školství nemá své vlastní webové stránky, ale vše potřebné najdeme na webových stránkách vzdělávacího programu Varianty (www.varianty.cz), který vede právě organizace Člověk v tísni, o.p.s. Finančně byl projekt podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí České republiky v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Obrázek č. 12: Logo společnosti Člověk v tísni, Zdroj: <http://clovekvtsni.cz/>

Vzdělávací program Varianty zahájil svou činnost v České republice v roce 2001. Poskytuje informační a metodickou podporu, vzdělávací kurzy, didaktické materiály, odborné konzultace a asistenci školám a pedagogům v oblastech inkluzivního vzdělávání a globálního rozvojového vzdělávání.

Obrázek č. 13: Logo vzdělávacího programu Varianty, Zdroj: <http://clovekvtsni.cz/>

Oceněním Světová škola se v současné době může pochlubit na padesát českých mateřských, základních a středních škol a téměř dvě stě dalších škol z Evropy.⁷¹

6.2. Certifikační proces

Pokud má škola zájem ucházet se o titul Světová škola a ztotožňuje se s programem a vizí celého projektu, tak se prostřednictvím webových stránek www.varianty.cz přihlásí do projektu, resp. kontaktuje koordinátorku projektu. Na uvedených webových stránkách jsou k dispozici také kritéria nutná k získání ocenění Světová škola.

Tato kritéria vychází z cílů a principů globálního rozvojového vzdělávání uvedených v Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání 2011-2015.⁷² Úzce souvisí s průřezovými tématy Rámcového vzdělávacího programu.

Konkrétních kritérií je celkově pět. První z nich souvisí s tím, že škola zařazuje do výuky globální rozvojovou problematiku v podobě následujících témat - Globalizace a vzájemná závislost jednotlivých částí světa, Lidská práva, Globální problémy, Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce. Pokud tento faktor škola splňuje, pak je nutné, aby zpracovala zprávu o začlenění GRV cílů a témat do ŠVP včetně seznamu aktivit na daný školní rok, kde budou témata zahrnuta. Zároveň musí popsat tři učební jednotky (lekce) k tématům globálního rozvojového vzdělávání.

Za druhé, škola musí veřejně prezentovat svou činnost v oblasti GRV. Informace o aktivitách souvisejících se Světovou školou jsou umístěny elektronicky na webových stránkách školy i na nástěnce školy. Informace o realizaci místní akce se objeví v regionálním tisku, televizi, na webových stránkách partnerské organizace apod. Zároveň při příležitosti udělení certifikátu Světové školy proběhne osobní prezentace školního týmu (alespoň 1 student a 1 pedagog).

⁷¹ Oficiální webové stránky vzdělávacího programu Varianty, dostupné z: <http://varianty.cz/> [on-line]

⁷² GRV je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje vytváření hodnot a postojů tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů. Globální rozvojové vzdělávání směřuje k přijetí zodpovědnosti za vytváření světa, kde mají všichni lidé možnost žít důstojný život.

Třetí kritérium hovoří o tom, že škola sleduje problémy ve svém okolí, které mají globální dopad. Studenti provedou průzkum související s globálními problémy. Nástroj pro vlastní šetření si studenti a učitelé sestaví sami na základě poskytnutých informací a instrukcí. Škola pak doloží postup, jakým identifikovala téma, kterým se bude zabývat.

Za čtvrté škola navrhuje způsoby řešení vybraných místních problémů s globálním přesahem. Studenti vyhledají místní partnerskou organizaci (úřady, zájmové oddíly, knihovny, místní firmy, spolky, apod.), se kterou se domluví na spolupráci při uspořádání konkrétní akce s cílem přispět tak k řešení vybraného problému. Vytvoří informační list (tzv. briefing paper), který rozešlou alespoň třem institucím. Následně předloží konkrétní plán akce s časovým harmonogramem.

V posledním bodě stanovených podmínek pro získání certifikátu Světová škola se hovoří o nutnosti pořádání místních akcí, které přinášejí pozitivní změny. Škola jednou do roka organizuje akci v kombinaci s místním partnerem a zapojením místního tisku nebo televize na témata globálního rozvojového vzdělávání. Škola celou akci zdokumentuje nejen písemně, ale i v podobě fotografií, popř. krátkého videozáznamu.

Po přihlášení se do projektu pomocí webových stránek jsou školám k dispozici formuláře k jednotlivým indikátorům a zároveň i možnost školení vztahujících se ke zpracovávání konkrétních kritérií. Člověk v tísni, resp. vzdělávací program Varianty poskytuje celkovou metodickou podporu pro zapojené školy. Organizace Člověk v tísni, o.p.s. vydala v roce 2012 i publikaci *Světová škola ve světě i doma. Průvodce projektem.*, která skýtá návody, jak se stát Světovou školou a přináší inspirace z praxí domácích i zahraničních Světových škol.

Obrázek č. 14: Logo certifikátu Světová škola, Zdroj: <http://varianty.cz/>

Certifikát Světová škola uděluje společnost Člověk v tísni, o. p. s. ve spolupráci s dalšími nevládními neziskovými organizacemi (ARPOK, o.p.s., Multikulturní centrum Praha). Školy

se v případě zájmu mohou hlásit ke kterékoliv z nich. Tyto organizace nabízejí školám například různé formy metodické podpory – školení, besedy, interaktivní semináře apod. Certifikát Světové školy má platnost pouze dva roky. Následně musí být znovu obnovován.

6.3. Přínos pro školu

Kromě prestižního ocenění, kterému byla udělena záštita Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy spolku s Ministerstvem zahraničních věcí ČR, školy získávají zapojením se do projektu i metodickou podporu při zařazování průřezových témat do výuky. Zcela jistě uvítají nejen možnost účastnit se akreditovaných seminářů, interaktivních dílen a kurzů, ale i různé formy metodických materiálů. V neposlední řadě by takto oceněnou školu měl těšit i samotný fakt, že vede žáky i učitele k porozumění světu, ve kterém žijí a podporuje je v jeho aktivním spoluvytváření.⁷³

7. Škola podporující zdraví

7.1. Charakteristika

Jak už napovídá samotný název programu, jedná se o projekt, jenž se zaměřuje především na oblast rozvíjení zdraví v českých školách a mateřských školkách. Program se prezentuje jako projekt sdružující školy, pro které zdraví neznamena jen nepřítomnost nemoci, ale vnímají jej jako výsledek vzájemně působících faktorů, což odpovídá i pojetí WHO.⁷⁴ Záměrem je aplikovat strategii podpory zdraví na podmínky školy.

V praxi školy to znamená, že vše co se ve škole odehrává, se pedagogové snaží ovlivňovat s ohledem na podporu zdraví člověka. Cílem je trvale umožnit optimální vývoj a rozvoj každého jednotlivce, tj. žáka, učitele v součinnosti s rodiči po stránce tělesné, duševní, sociální a duchovní.

⁷³ Oficiální webové stránky vzdělávacího programu Varianty, dostupné z: <http://varianty.cz/> [on-line]

⁷⁴ World Health Organization neboli Světová zdravotnická organizace působící v rámci OSN, založena roku 1948.

Program Škola podporující zdraví (dříve Zdravá škola) je programem Světové zdravotnické organizace, který je od roku 1991 k dispozici také školám v ČR. Zapojené školy vytvářejí dohromady tzv. Národní síť škol podporujících zdraví.⁷⁵ Národní síť programu Škola podporující zdraví v ČR je zároveň jedním ze 43 členů evropské sítě Schools for Health in Europe (SHE), která má v Evropě tradici od roku 1992.

Koordinátorem a garantem programu Škola podporující zdraví je Státní zdravotnický ústav. Veškeré informace o tomto programu tak najdeme pod hlavičkou této instituce, resp. na oficiálních webových stránkách organizace.⁷⁶

Obrázek č. 15: Logo Státního zdravotnického ústavu, Zdroj: <http://www.szu.cz/>

7.2. Certifikační proces

Na webových stránkách SZÚ také najdeme postup, jak se stát Školou podporující zdraví. Prvním krokem je prostudování metodik, které obsahují filozofii programu ŠPZ, jeho principy, pilíře a zásady. Pro základní a střední školy se jedná o příručku s názvem *Program podpory zdraví ve škole* (dále jen program ŠPZ).⁷⁷

Po prostudování škola uplatní program ŠPZ při aplikaci RVP požadavků Rámcového vzdělávacího programu na školní vzdělávací program, který v připravovaném návrhu již sám dává prostor pro výchovu ke zdraví i podporu zdraví samotného.

Program ŠPZ je postaven především na třech pilířích. První je nazván Pohoda prostředí. V tomto bodu se mluví o tom, že by škola měla být zbavena stresu a strachu, měla by dbát na vytváření klidného a příjemného prostředí pro práci i relaxaci. Druhým pilířem je Zdravé učení,

⁷⁵ Internetové stránky Výchova ke zdraví vzniklé za podpory Ministerstva zdravotnictví ČR, dostupné z: <http://vychovakezdravi.cz/> [on-line]

⁷⁶ Oficiální webové stránky Státního zdravotnického ústavu, dostupné z: <http://www.szu.cz/> [on-line]

⁷⁷ HAVLÍNOVÁ, M., KOPŘIVA, P., MAYER, I., VILDOVÁ, Z. a kol.: *Program podpory zdraví ve škole*. Portál: Praha, 2006. ISBN 80-7178-263-7.

v němž je zmiňováno preferování dovedností a návyků před memorováním a drilem a zároveň princip vnímání chyby jako jeden ze stupňů učení společně s ostatními metodami. Třetí pilíř nese označení Otevřené partnerství – zde jsou vycíleny zásady jako vytváření zdravého názoru na život a svět kolem sebe, učení se pracovat i odpočívat a zaujímaní zdravého postoje v jednání.⁷⁸

Pokud se pak škola rozhodne zapojit se do programu, podá písemnou přihlášku Státnímu zdravotnickému ústavu. Přihláška musí splňovat následující:

1. Úplný název a adresa školy, kontakty a jméno ředitele/ředitelky.
2. Prezentaci školy (základní údaje včetně názvu přijatých vzdělávacích programů).
3. Odpověď na tři otázky:
 - a. Proč školu program Škola podporující zdraví zajímá?
 - b. Kdo všechno projevuje o program zájem (ředitel, učitelé, rodiče, žáci, obec, jiný partner)?
 - c. Co od programu škola očekává?

Předběžnou přihlášku lze vytvořit i za pomoci koordinačního pracoviště ŠPZ, které pomůže svými konzultacemi při tvorbě projektu, zprostředkuje navázání kontaktů s členy sítě Škol podporující zdraví, poskytne podpurné materiály pro tvorbu projektu. Tvorba školního projektu podpory zdraví spočívá v aplikaci společné filozofie, principů a strategie (zásad a prostředků) na individuální podmínky a potřeby školy. Své podmínky tak musí nejprve analyzovat a zhodnotit každá škola sama. K tomu mimo jiné slouží i metodika obsahující autoevaluační dotazník.

Po zpracování školního projektu podpory zdraví výběrová komise (členové SZÚ, poradci programu, strategičtí partneři v krajích) prostuduje projekt a rozhodne, zda splňuje formální a věcné požadavky na projekt programu ŠPZ. Členové komise školu navštíví a seznámí se s vnitřními podmínkami školy. Po kladném posouzení projektu budou zástupci z řad školy pozváni na setkání u Kulatého stolu v SZÚ, kde představí svou školu a projekt. Následně jim bude předáno osvědčení o zařazení do národní sítě Škol podporující zdraví v ČR.⁷⁹

⁷⁸ ZAHRADNÍČKOVÁ, J.: *Program Škola podporující zdraví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Fakulta pedagogická, 2008.

⁷⁹ Oficiální webové stránky Státního zdravotnického ústavu, dostupné z: <http://www.szu.cz/> [on-line]

Obrázek č. 16: Logo programu Škola podporující zdraví, Zdroj: <http://szu.cz/>

7.3. Přínos pro školu

Zapojením se do programu škola získává mimo jiné možnost využít příručky programu podpory zdraví ve škole pro další rozvoj školy. Zároveň získá i obecnější metodiku, kterou může aplikovat například i pro vypracování jiného projektu školy.

Otevře se jí možnost být v přímém kontaktu s garantem projektu, který zabezpečuje kontakt s evropskou sítí škol podporujících zdraví, zpracovává materiály a organizuje vzdělávací aktivity v zájmu rozvoje škol v síti. Navíc tím získává možnost být ve spojení se školami podobné orientace a vyměňovat si s nimi zkušenosti.

Vypracovaný projekt vytváří v neposlední řadě předpoklad, že se škola může svými dílčími projekty ucházet o poskytnutí finančních prostředků z nejrůznějších existujících zdrojů.⁸⁰

8. Škola pro demokracii

8.1. Charakteristika

„Ukazujeme dětem, jak přijímat odpovědnost a jak se stát opravdovými občany.“, tak zní jedno z hesel propagující značku Škola pro demokracii. Je tedy patrné, že tento projekt je

⁸⁰ Internetové stránky *Výchova ke zdraví* vzniklé za podpory Ministerstva zdravotnictví ČR, dostupné z: <http://vychovakezdravi.cz/> [on-line]

primárně zaměřen na téma z Rámcového vzdělávacího programu nazvaného „Výchova demokratického občana“.

Program mapování a hodnocení Škol pro demokracii vychází z doporučení Rady Evropy, zpracovaných v dokumentu *Tool for Quality Assurance of Education for Democratic Citizenship in Schools*. UNESCO, Council of Europe, CEPS, 2005.⁸¹

Zřizující organizací je CEDU – Centrum pro demokratické učení, o.p.s. Z webových stránek organizace se lze dočíst, že Centrum pro demokratické učení vzniklo původně jako neformální skupina. Po šesti letech, v roce 2013, se lektorský tým rozhodl přetvořit tuto skupinu jako formální organizaci. Primárně se tato společnost zabývá žákovskými parlamenty a systémovou podporou občanského vzdělávání. Jedním z jejích cílů je vytvořit takovou obecně prospěšnou společnost, která v českém prostředí přetrvá. Hlavním projektem společnosti je nyní právě Škola pro demokracii, nicméně v předcházejících letech organizace zrealizovala i jiné programy – například Průřezová témata a čtenářství, Žákovské parlamenty S.O.S., Model respektujícího žákovského parlamentu či Kreativní demokratická škola. Z této činnosti je zjevné, že organizace se od samého počátku orientuje zejména na téma demokracie - občanská společnost.⁸²

Obrázek č. 17: Logo organizace CEDU – Centrum pro demokratické učení, Zdroj: <http://www.cedu.cz/>

Výše zmíněné projekty organizace CEDU, stejně tak i Škola pro demokracii, byly financovány Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci programu OPVK (Operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost). Dalšími partnery jsou například sdružení TEREZA, které mimo jiné podporuje i projekt Ekoškola, projekt Odyssea, Centrum občanského vzdělávání a mnozí další i mezinárodní partneři. Vedle těchto partnerů může program finančně podpořit i kdokoliv ze široké veřejnosti. Na webových stránkách

⁸¹ Webové stránky projektu Škola pro demokracii, dostupné z: <http://www.skolaprodemokracii.cz/> [on-line]

⁸² Oficiální webové stránky CEDU, dostupné z: <http://www.cedu.cz/> [on-line]

www.skolaprodemokracii.cz lze vyplnit jednoduchý formulář a přispět tak libovolnou částkou na rozvoj programu.⁸³

8.2. Certifikační proces

Jedním z prvních kroků, aby škola mohla usilovat o získání této značky je zřízení žakovského parlamentu. Žakovský parlament je definován jako skupina volených žáků jedné školy (zpravidla jsou zde zastoupeny dvě děti z každé třídy). Tito „parlamentáři“ sbírají informace o tom, co by mohli ve škole zlepšit. Pravidelně (ideálně každý týden) se scházejí a řeší, jakým způsobem těmto nápadům vyjít vstříc. Spolužáky ve třídách pak pravidelně informují o své činnosti. Nejčastěji se věnují tématům fyzické proměny školy, jak zlepšit atmosféru ve škole, podporují charitu nebo organizují činnosti rozvíjející vzdělání žáků (besedy se zajímavými lidmi, exkurze apod.). Existence žakovského parlamentu by tak samotným žákům měla přinášet zvýšení zájmu o školní prostředí, vést je k odpovědnému přístupu ke svému životu i světu, pomáhat jim nabývat dovedností, které jim umožní podílet se smysluplně na životě společnosti a v neposlední řadě jim dává možnost zažít, že mohou svět kolem sebe pozitivně proměňovat. To, že informace ze schůzek žakovského parlamentu předávají ostatním spolužákům v rámci svých kmenových tříd, podporuje samotné sdílení informací napříč celou školou.

Z webových stránek projektu už se o samotném procesu certifikace příliš nedozvídáme. V podstatě z nich lze vyčíst, že pokud má škola žakovský parlament, dalším krokem je registrace a zaplacení registračního poplatku ve výši pět set korun českých, které se platí na jeden rok. Třetím krokem je samotné zveřejnění, že škola získala značku „Škola pro demokracii“.⁸⁴

Obrázek č. 18: Logo projektu Škola pro demokracii, Zdroj: <http://www.skolaprodemokracii.cz/>

⁸³ Webové stránky projektu Škola pro demokracii, dostupné z: <http://www.skolaprodemokracii.cz/> [on-line]

⁸⁴ Webové stránky projektu Škola pro demokracii, dostupné z: <http://www.skolaprodemokracii.cz/> [on-line]

Dle posledního výzkumného šetření z roku 2015 pořádaného CEDU je v České republice škol s parlamentem minimálně 580. Nejvíce jsou v souboru zastoupeny školy z Olomouckého kraje, Ústeckého kraje a Hlavního města Prahy.

S projektem úzce souvisí také projekt *Děti v Senátu*. Organizace CEDU pořádá každoročně slavnostní představení žákovských projektů na půdě Senátu Parlamentu ČR. Akce je určena pro školy, které mají žákovský parlament a kontinuálně usilují o posilování participace dětí na životě školy. Zde už jsou veřejně stanovena kritéria pro úspěšné splnění – škola musí spadat do sítě Škol pro demokracii, musí mít pomocí pracovních sešitů zmapovány alespoň jednu z osmi stanovených oblastí,⁸⁵ kterou konkrétním způsobem žáci popíší a zároveň na web umístí i inspirativní příklad z praxe, který se ke konkrétní oblasti vztahuje. K lepší orientaci v mapování školy slouží informační tabule s nálepkami pro vyznačování splněných oblastí. Kromě informační tabule má škola k dispozici i pracovní sešity, pomocí nichž mapuje jednotlivé oblasti, a zjišťuje tak, zda splňuje jednotlivá kritéria alespoň v základní oblasti, popřípadě se snaží dosáhnout vyšší, popř. excelentní úrovně. Postupně tak žáci pracují na tom, aby naplnili stanovená kritéria ve všech osmi oblastech. Na podzim každého roku je v Senátu Parlamentu ČR pořádáno slavnostní vyhlášení inspirativních žákovských projektů. Školy do Senátu nominuje na základě kvality jejich příkladů z praxe, které vložily k jednotlivým oblastem na web, společnost CEDU. Školu v Senátu reprezentuje jeden pedagog a dva žáci, kteří si připraví prezentaci jednoho ze svých projektů formou tabla. Titul je udělován s platností dva roky.

8.3. Přínos pro školu

Co tedy škola získá, když se stane Školou pro demokracii? V první řadě prestiž a ocenění v podobě celonárodně platného a školami uznávaného titulu Škola pro demokracii. Škola se zobrazí na mapce škol s parlamentem. Díky této interaktivní mapce mohou školy navázat kontakty s jinými parlamenty škol z okolí. Registrací škola dostává také desetiprocentní slevu na veškeré služby a materiály CEDU – např. vzdělávací semináře pro vedení, pedagogické sbory, ale i zážitkové a stmelovací kurzy pro žáky. Publikují i různé metodické příručky pro učitele a návodné plakáty pro žáky. Díky metodické podpoře ze strany CEDU se pak

⁸⁵ Oblasti hodnocení: Dokumenty školy; Nástroje komunikace; Práce s pravidly; Práce se třídou; Učení a hodnocení; Žákovská samospráva; Naše škola; Škola v obci.

předpokládá i zlepšení fungování parlamentu školy. Navíc budou školy poskytovány novinky z oblasti občanského vzdělávání.⁸⁶

9. Začít spolu

9.1. Charakteristika

Program Začít spolu je mezinárodním vzdělávacím programem pro výchovu a vzdělávání dětí v předškolním a mladším školním věku, který je realizován ve čtyřiceti zemích světa. Od roku 1994 funguje i v České republice. V současné době je u nás do programu zapojeno více než padesát základních škol.

Z webových stránek programu se sice na první pohled nedozvíme, co obnáší samotné zapojení se, nicméně najdeme zde výčet základních principů, na nichž je program postaven. Jednou ze zásad je smysluplné učení a samostatné myšlení dětí, a to všech dětí bez ohledu na sociální či etnický původ a úroveň jejich schopností. To, že je vše orientováno na dítě je znatelné i v dalším bodu – vlastní sebehodnocení dítěte jako nejdůležitější forma hodnocení. Posledním vyzdvíženým bodem je aktivní podílení se rodičů na chodu školy.⁸⁷

Držitelem licence a práv na šíření programu je Step by Step ČR, o.p.s. Dříve byla tato organizace součástí dnešní Nadace Open Society Fund Praha. Od roku 2001 se osamostatnila a dnes je součástí mezinárodní sítě ISSA – International Step by Step Association. Jedná se o neziskovou organizaci, jejíž posláním je přispívat svými aktivitami k demokratizaci, humanizaci a vyšší efektivitě vzdělávání v České republice, k budování otevřené společnosti a jejího zapojení do evropských struktur.⁸⁸

⁸⁶ Webové stránky projektu Škola pro demokracii, dostupné z: <http://www.skolaprodemokracii.cz/> [on-line]

⁸⁷ Webové stránky programu Začít spolu, dostupné z: <http://www.zacitspolu.eu/> [on-line]

⁸⁸ Webové stránky organizace Step by Step, o.p.s., dostupné z: <http://www.sbscr.cz/> [on-line]

Obrázek č. 19: Logo organizace Step by Step, o.p.s., Zdroj: <http://www.sbscr.cz/>

Začít spolu je program, který je plně v souladu s požadavky Rámcového vzdělávacího programu pro mateřské i základní školy. Jeho metodika je doporučována jako inspirativní podklad pro tvorbu školních a třídních vzdělávacích programů. Organizace Step by Step, o.p.s. se mimo jiné věnuje i vzdělávání pedagogů. Organizuje kurzy a semináře, které jsou schváleny Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR jako akreditované.⁸⁹

9.2. Certifikační proces

Škola, která se chce zapojit do programu, musí naplnit tři základní podmínky. Tou první je základní proškolení učitelů. Na webových stránkách programu (www.zacitspolu.eu) je doporučováno absolvování alespoň základního kurzu v časové dotaci čtyřiceti hodin. Základní vzdělávací kurz obsahuje tyto okruhy – filozofie a principy programu, prostředí třídy/centra aktivit (CA), práce v CA, individualizace a diferenciaci, hodnocení, portfolio, spolupráce rodiny a školy, plánování, metodika a organizace práce, interakce učitel-žák, pozorování, učení hrou, celostní přístup k jazyku a další.

Dalším bodem je nezbytná podpora vedení školy. Zde přichází zřejmě jedno z největších úskalí – v popisu podmínek se totiž tvrdí, že mimo jiné vedení školy podporuje program personálním zajištěním. Přičemž ideální složení je jeden pedagog a jeden asistent/ asistentka pedagoga. Ne každá škola však disponuje takovým personálním zajištěním.

Jedním ze základních stavebních prvků je i úzká spolupráce s rodiči. Očekává se od nich aktivní účast na školním vzdělávání svého dítěte. Webové stránky programu dokonce zmiňují, že v současné době narůstá počet škol, v nichž iniciovali zapojení se do programu právě samotní aktivní rodiče.

⁸⁹ Webové stránky programu Začít spolu, dostupné z: <http://www.zacitspolu.eu/> [on-line]

Další ze zajímavých informací je samotný fakt, že školy hlásící se k programu Začít spolu mohou používat jen některé prvky z programu. Podle toho, kolik tříd se do programu zapojí, resp. do jaké míry škola program aplikuje, získává různé označení v typologii škol Začít spolu. Step by Step ČR, o.p.s. jako držitel ochranné známky „Vzdělávací program Začít spolu“ je oprávněn certifikovat mateřské a základní školy v několika stupních dle míry a kvality uplatňování vzdělávacího programu Začít spolu.

Prvním stupněm je tzv. Škola využívající prvky začít spolu. V takovýchto školách část učitelů absolvovala systematické vzdělávání v programu a snaží se začleňovat nové poznatky do své práce. Pedagogové tak využívají jen některé prvky programu.

Dalším typem jsou Školy Začít spolu. V takových školách mají pedagogové minimálně dvouleté zkušenosti s praktikováním programu Začít spolu, podle programu pracuje minimálně 40% učitelů I. stupně, kteří absolvovali základní kurz a řídí se dokumentem *Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA*.⁹⁰ Zároveň mají podporu u vedení školy a průběžně komunikují se Step by Step, o.p.s.

Posledním, nejvyšším stupněm je tzv. Modelová škola Začít spolu. Takové školy aplikují program minimálně tři roky a je realizován ve všech třídách I. stupně. Mimo to, že pracují s dokumentem *Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA* a mají podporu vedení, spolupracují se Step by Step, o.p.s. například při realizaci seminářů, přináší nápady pro rozvoj programu, apod. Škola je taktéž otevřena pedagogickým fakultám a studentům středních pedagogických škol. Sami učitelé se průběžně a systematicky vzdělávají a vedou si své učitelské portfolio.⁹¹

Dále už však z dostupných zdrojů nelze vyčíst konkrétní body či kroky vedoucí k získání titulu školy „Začít spolu“. Nedožíváme se tedy, co vše je nutné splnit. Vše potřebné zřejmě zájemci vyčtou z publikace *Kompetentní učitel 21. století: Mezinárodní profesní rámec kvality ISSA*, kterou si mohou objednat na webových stránkách organizace Step by Step ČR, o.p.s.

⁹⁰ Jedná se o upravenou, aktualizovanou a rozšířenou verzi původního dokumentu Mezinárodní standardy kvality pedagogické práce (ISSA standardy) na které najdete odkaz i v publikaci KREJČOVÁ, V., KARGEROVÁ, J.: *Vzdělávací program Začít spolu. Metodický průvodce pro I. stupeň základní školy*. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-695-0.

⁹¹ Webové stránky programu Začít spolu, dostupné z: <http://www.zacitspolu.eu/> [on-line]

Obrázek č. 20: Logo značky škol zapojených do programu Začít spolu, Zdroj: <http://www.zacitspolu.eu/>

9.3. Přínos pro školu

Mimo získaného ocenění je školám nabízena i možnost účastnit se vzdělávacích seminářů a kurzů. Pro pedagogy je k využití i tzv. mentoring.⁹² Pro školy zapojené v programu jsou pořádána pravidelná setkání, která umožňují mimo jiné sdílení informací.

⁹² Mentoring je založen na partnerském přístupu a spolupráci mentora a učitele, kdy mentor dojíždí za učitelem na jeho pracoviště, provádí pozorování a nabízí reflexi jeho práce. Mentoring je zcela orientován na podporu učitele, která vychází z učitelových potřeb, nikoli na kontrolu jeho práce.

Výzkumná část

1. Cíl výzkumu, výzkumný problém a předpoklad

1.1. Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je zmapování povědomí zákonných zástupců předškolních dětí o jednotlivých značkách kvality dostupných v současnosti českým základním školám a zároveň vyhodnocení vnímání důležitosti těchto značek kvality mezi zákonnými zástupci předškolních dětí při volbě základní školy.

1.2. Výzkumný problém a výzkumný předpoklad

Jako výzkumný problém byla stanovena otázka: Jak fungují značky kvality ve školství a jak ovlivňují reálnou kvalitu školy (z pohledu rodičů - respondentů výzkumu)?

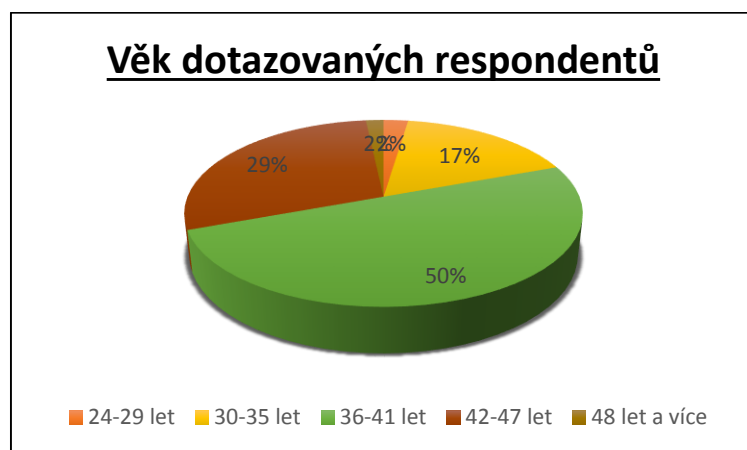
Stanovený výzkumný předpoklad před započítím bádání zněl, že ve většině případů mají zákonní zástupci předškolních dětí o programech či projektech poskytujících tzv. značky kvality povědomí, nicméně nevnímají jako rozhodující, že jimi zvolená základní škola má certifikační značku.

2. Metodika výzkumu

2.1. Charakteristika respondentů

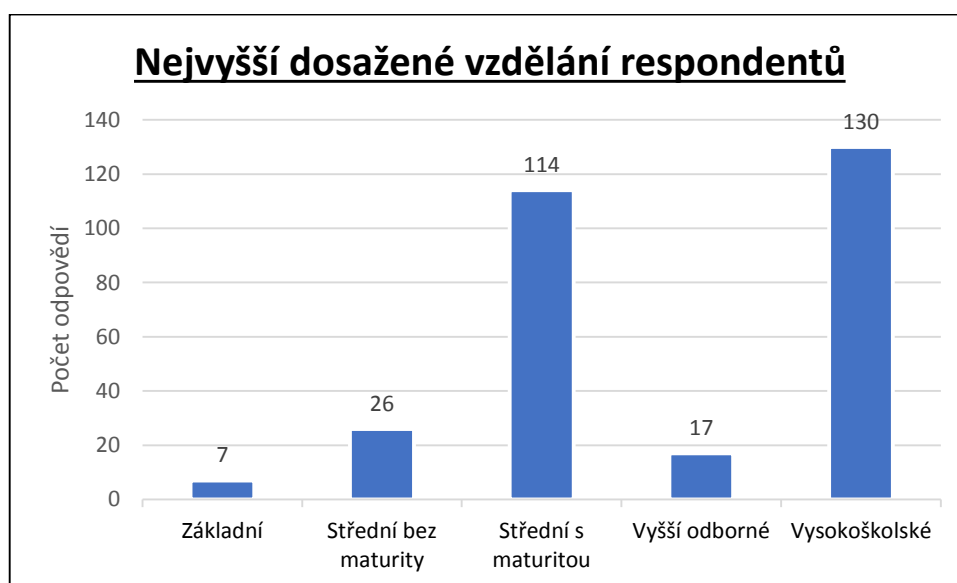
Dotazování byli, vzhledem k zaměření výzkumného problému, podrobeni zákonní zástupci předškolních dětí. Jejich charakteristika je patrná z následujících dvou grafů.

Graf k otázce č.1: „Kolik Vám je let?“

Věkové hranice stanovila dotazovatelka výpočtem od 18 roku věku následně po šestiletém období, neboť šestý rok dítěte je rokem, kdy v České republice dítě může nastoupit k povinné školní docházce. Z tohoto grafického znázornění je patrné, že polovina dotazovaných (z celkového počtu 294 respondentů) je ve věku 36 – 41 let. Naopak počet respondentů pohybujících se ve stanovených krajních věkových hranicích (24-29 let, 48 let a více) je téměř zanedbatelný. V převedení do počtu se jednalo v prvním případě o sedm lidí, v druhém o osob pět.

Graf k otázce č. 2: „Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?“

Z počtu 294 respondentů 44% uvedlo, že mají vysokoškolské vzdělání. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti, kteří mají ukončené střední vzdělání s maturitou, tj. 39%. Jen sedm z dotazovaných má nejnižší možné vzdělání, tj. ukončené základní vzdělání. Do 10% se pohybují i skupiny respondentů, kteří mají střední vzdělání ukončené učňovskou zkouškou anebo vystudovali vyšší odbornou školu.

2.2. Organizace výzkumu

K výzkumnému šetření zpracovatelka bakalářské práce zvolila kvantitativní výzkum, resp. dotazníkové šetření. K tomuto nástroji se uchýlila především z důvodu poptání co největšího množství respondentů a následného jednoduššího zpracování samotných údajů získaných z dotazníků. Zároveň přihlížela i k možnosti využití dotazníku v budoucnosti, kdy tak bude možné stav zjištěný a popsáný v této práci opět ověřit se skutečností, a potvrdit nebo vyvrátit validitu vyhodnocení výsledků z této práce. Dotazník je přílohou č. 1 této práce.

Byla zvolena metoda tzv. dvoustupňového náhodného výběru. V přípravné fázi byly vybrány skupiny - základní školy, které disponují alespoň jednou z popisovaných značek kvality v základním školství. Jednotlivé školy byly vybírány především s ohledem na jejich polohu vzhledem k působnosti zadavatelky dotazníků. Do výzkumu tak byly zapojeny čtyři pražské a tři jihočeské základní školy. Za samotné jednotky ve skupinách pak lze považovat zákonné zástupce dětí, kteří budou s největší pravděpodobností navštěvovat školu mající alespoň jeden certifikát kvality. Celkově bylo respondentům rozdáno 350 dotazníků. Ne všichni respondenti však dotazník odevzdali nebo jej vyplnili celý. Takové vzorky musely být odstraněny, z čehož ve výsledku bylo pracováno s 294 vyplněnými plnohodnotnými dotazníky. návratnost tak činí 84%. Tohoto výsledku bylo dosaženo především tím, že dotazníky byly zákonným zástupcům žáků rozdávány při zápisech do prvních tříd.

Po sestavení dotazníku byl dotazník zadavatelkou otestován na vybraném vzorku respondentů. Pro předvýzkum bylo vybráno 50 respondentů. Konkrétně se jednalo o zákonné zástupce dětí předškolního věku, kteří byli osloveni při jedné z hodin školičky pro předškoláky v jedné pražské základní škole, která taktéž nese jeden z certifikátů značek kvality. Na základě zjištění byly provedeny potřebné úpravy, a vytvořen tak konečný koncept dotazníku (viz příloha č.1).

2.3. Metody získávání dat

S ohledem na velké množství respondentů a následné analýzy dat bylo zvoleno písemné dotazování. V záhlaví samotného dotazníku bylo uvedeno jméno zpracovatelky. V úvodu bylo respondentům stručně popsáno, jakého tématu se dotazování bude týkat, stručně jim zde bylo vysvětleno, co znamená spojení „značky kvality ve školství“.

Celkově je v dotazníku stanoveno pět otázek. První dvě jsou tzv. kontaktní – uvedení věku a nejvyššího dosaženého vzdělání respondenta. Přičemž u otázky týkající se vzdělání má respondent možnost využití již předpřipravených možností voleb – od základního vzdělání po nejvyšší vysokoškolské.

Zbývající tři otázky se již vztahují k výzkumnému problému. Jedná se o otázky typu tzv. uzavřených. Respondenti mají předem stanovené možnosti odpovědi. Třetí otázka je tzv. dichotická. Tato otázka připouští jen dvě možné odpovědi (ano – ne). Zároveň tak slouží k vytřídění respondentů. V poslední, páté, otázce je použito metody škálování. Respondentovi je nabídnuto pět postojů (kategorií). Jedná se o slovní škálu, kdy se zadavatelka dotazníku snažila o co nejuvýstižnější vyjádření obecných názorů – od kategorie zcela negativních postojů, přes neutrální, až po zcela pozitivní. Respondent tak má vybrat jednu z pěti nabízených odpovědí formou zaškrtnutí příslušného pole v tabulce.

2.4. Metody zpracování dat

Jak bylo uvedeno výše, dotazovatelka pracovala s údaji z 294 vyplněných dotazníků. Před samotným zpracováním údajů musely být totiž odstraněny dotazníky, které byly vyplněné jen zčásti. Nicméně jednalo se v celkovém počtu 301 odevzdaných dotazníků jen o sedm nekorektně vyplněných, tj. 2% z celkového počtu.

Při dotazníkovém šetření byla data zaznamenávána respondenty do samotných dotazníků. Následně byla data přenesena dotazovatelkou do elektronické podoby. Z nashromážděných dat bylo utvořeno pět tabulek – data z každé otázky zaznamenávají do jedné tabulky. Poté byly údaje přeneseny pro lepší přehlednost do grafické podoby. Pro grafické zobrazení byly použity grafy výšečové, sloupcové a pruhové.

Vyhodnocené údaje jsou interpretovány v následující kapitole.

3. Interpretace a prezentace výsledků výzkumu

3.1. Interpretace otázky č. 1 a č. 2

První dvě otázky dotazníku jsou tzv. kontaktními otázkami. Otázky tohoto typu slouží k vytvoření kontaktu s dotazovaným. Vzhledem k anonymnímu dotazování se očekává, že na tuto otázku respondent odpoví pravdivě, byť se jedná o otázku velice osobní.

Otázka č. 1: „*Kolik je Vám let?*“

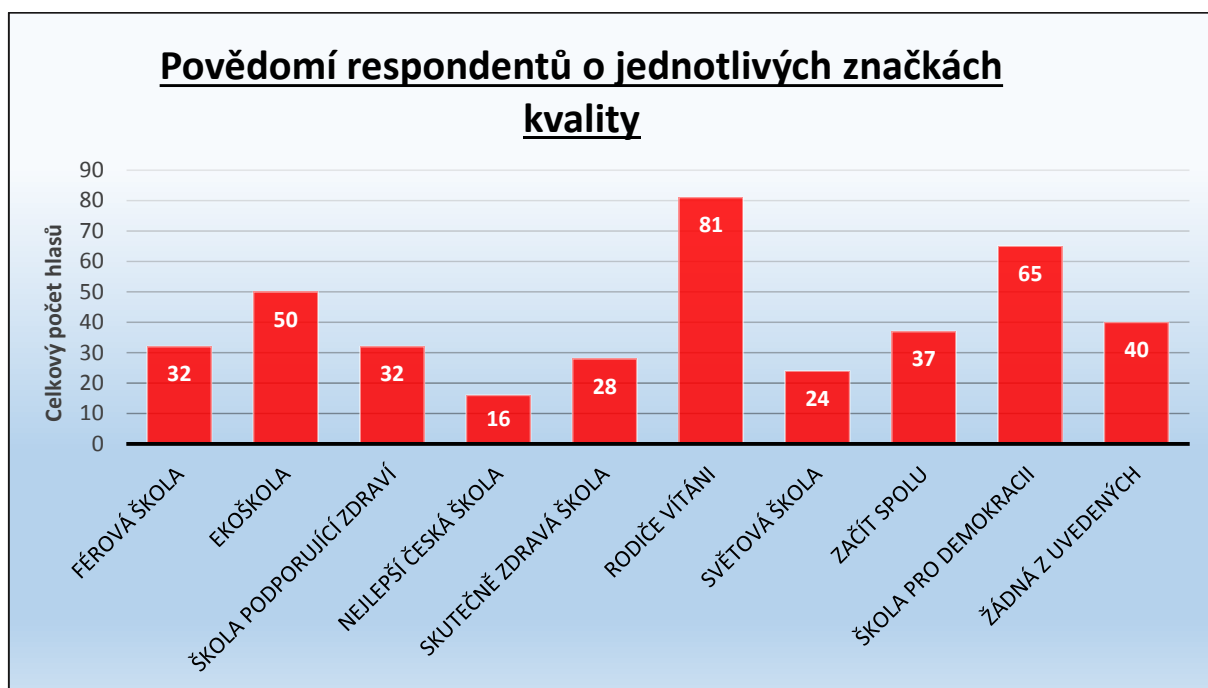
Otázka č. 2: „*Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*“

Protože tyto otázky nejsou zaměřeny k výzkumnému problému, ale mají za cíl charakterizovat výzkumný soubor, vyhodnocení dat z těchto dvou otázek je uvedeno v kapitole 3.2.1 Charakteristika respondentů.

3.2. Interpretace otázky č. 3

Tato otázka již byla zacílena na znalost konkrétních značek kvality, tzn. vztahovala se k výzkumnému problému. V současnosti existuje devět projektů či programů poskytujících po splnění podmínek značku kvality (viz Analytická část této práce), tudíž je u této otázky stanovena možnost označit více než jednu značku, resp. počet voleb je 0-9.

Graf k otázce č. 3: „Slyšel/a jste někdy o následujících projektech či programech?“

Při vyhodnocování bylo zjištěno, že z celkového počtu respondentů 294 jich ani jednu z nabízených značek kvality neznalo 40, což činí přibližně 13,6%. Naopak dotazníků, v nichž respondenti označili více než jednu odpověď (tzn. znají alespoň dle názvu více než jeden projekt či program), bylo celkem 144, tj. 49%. V součtu všech započítaných odpovědí, v počtu 405, respondenti tedy udělili celkem 365 hlasů.

Nejvíce hlasů, 81 hlasů – tj. 20% z celkového počtu odevzdaných hlasů, získal projekt Rodiče vítáni. Dle jednoho z kritérií tohoto projektu se dalo předpokládat, že právě tato značka bude jednou z těch známějších. V požadavcích projektu je totiž stanovena podmínka umístění loga této značky u samotného vstupu do školy mající tento certifikát kvality. A zároveň předpokládá úzkou spolupráci mezi školou a zákonnými zástupci. Na této kooperaci je postavena celá podstata projektu.

Na druhém místě, co se týče celkového počtu získaných hlasů (65 – tj. 16%), se umístil program Škola pro demokracii. S největší pravděpodobností to souvisí i s vysokým počtem škol, které jsou do projektu zapojeny. Výsledky tohoto průzkumu potvrzují, že program je, v porovnání s ostatními uvedenými projekty a programy, v povědomí mezi rodičovskou veřejností na předních místech. Může to mít souvislost i s každoroční akcí spojenou s tímto projektem nazývanou Děti v Senátu (více v kapitole 2.8.2).

Třetí místo, co do počtu získaných hlasů od respondentů, 50 hlasů – tj. 12%, získala značka Ekoškola. Do tohoto projektu je v České republice zapojeno přes tři sta škol, i z tohoto hlediska lze usuzovat na její povědomí mezi rodičovskou veřejností. Navíc tento program funguje v ČR již od devadesátých let minulého století. Má tak zcela jistě nejdelší tradici ze všech uvedených projektů a programů.

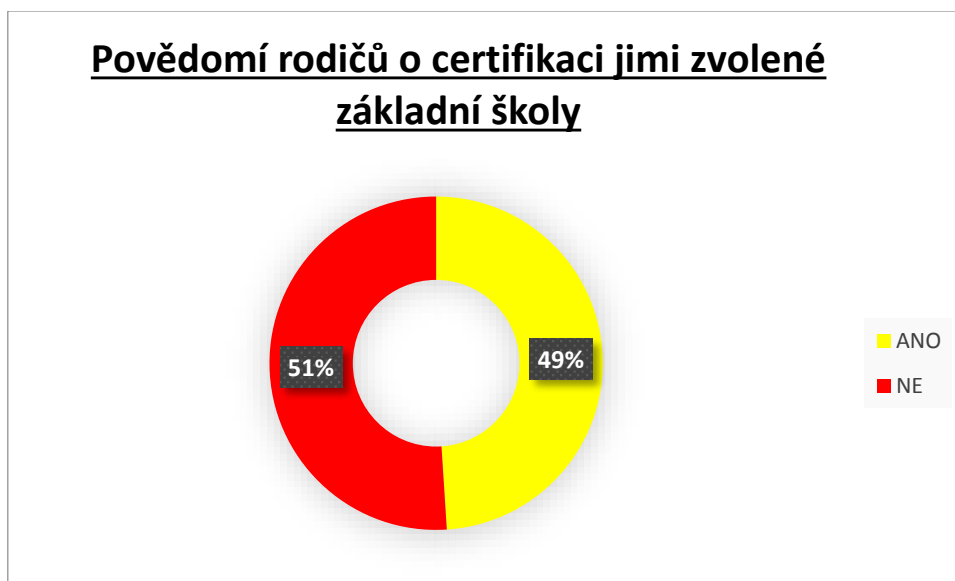
Na druhé straně pomyslného žebříčku stojí projekt Nejlepší česká škola. V tomto případě to zřejmě souvisí s tím, že tento projekt není jakýmsi uceleným programem. Proběhl zatím jen jeden ročník projektu, a to navíc již před více jak dvěma lety. Škola, která byla vybrána pro dotazování v tomto šetření a disponuje touto značkou kvality, má sice toto označení na svých webových stránkách, ale vzhledem k jejímu umístění v dolní části domovské stránky lze usuzovat, že rodiče potenciálních žáků této školy mohou toto logo lehce přehlédnout.

Ostatní značky - Férová škola, Škola podporující zdraví, Skutečně zdravá škola, Světová škola, Začít spolu – nedosáhly ani takového počtu hlasů, jako získalo hodnocení, v němž dotazování uvedli, že neznají ani jednu z uvedených značek kvality. Přičemž Férová škola je podporována Ligou lidských práv a program Začít spolu funguje na českém trhu již od roku 1994. Jedná se tak o projekty, které mají buď tradici, nebo záštitu celonárodní organizace, což není zcela jistě zanedbatelné. Nicméně u obou jmenovaných se vyskytuje menší počet zapojených škol – kolem padesáti. Tohoto počtu dosahuje i další z méně známých značek, tj. Světová škola. Skutečně zdravá škola je díky svému názvu lehce zaměnitelná s projektem Škola podporující zdraví. Načež první z uvedených značek navenek působí jako sdružení rodičů usilujících o zlepšení školního stravování. Naopak Škola podporující zdraví je programem Státního zdravotnického ústavu. Dala by se tak tedy předpokládat užší spolupráce například s MŠMT ČR, jež by mohla program více medializovat. Matoucí však mohlo pro dotazovatele být, že tento projekt nesl dříve název Zdravá škola.

3.3. Interpretace otázky č. 4

Třetí otázka byla zvolena za účelem filtrace respondentů. U této otázky se mají dotazování rozhodnout mezi dvěma možnostmi odpovědí. Pokud na otázku odpoví záporně, dotazování pro ně skončí. Při vyhodnocování dat u této otázky tedy opět došlo k upravení počtu dotazníků, s nimiž bylo nadále pracováno.

Graf k otázce č. 4: „Víte o tom, že Vámi zvolená základní škola je zapojená minimálně do jednoho z výše vypsanych programů či projektů, a je tak držitelem certifikátu kvality této značky?“

Z poměrně těsného výsledku lze vyčíst, že se zákonní zástupci předškolních žáků dělí na dvě poloviny. A to ty, kteří se zajímají o činnost školy ještě před tím, než ji zvolí jako cílovou pro své dítě a na druhé straně ty, kteří zřejmě webové stránky vybrané školy příliš nesledují, neboť vybraný vzorek škol má na svých webových stránkách vždy zmínku o získaném certifikátu (minimálně logo či odkaz na příslušné webové stránky toho onoho projektu či programu). Nabízí se otázka, zda školy získané certifikáty dostatečně propagují, do jaké míry posiluje získané ocenění jejich image, a s jakým cílem o samotnou certifikaci vlastně usilovali.

Díky této filtrační otázce bylo po sečtení hlasů nutné nadále upravit počet respondentů, kteří odpovídali kladně a následně se tak mohli vyjádřit i k poslední otázce. Z celkového počtu 294 dotazovaných odpovědělo kladně, tzn. jsou obeznámeni s certifikací jimi vybrané základní školy, celkem 144 zákonných zástupců. S tímto počtem se nadále pracovalo i při analýze dat u poslední otázky.

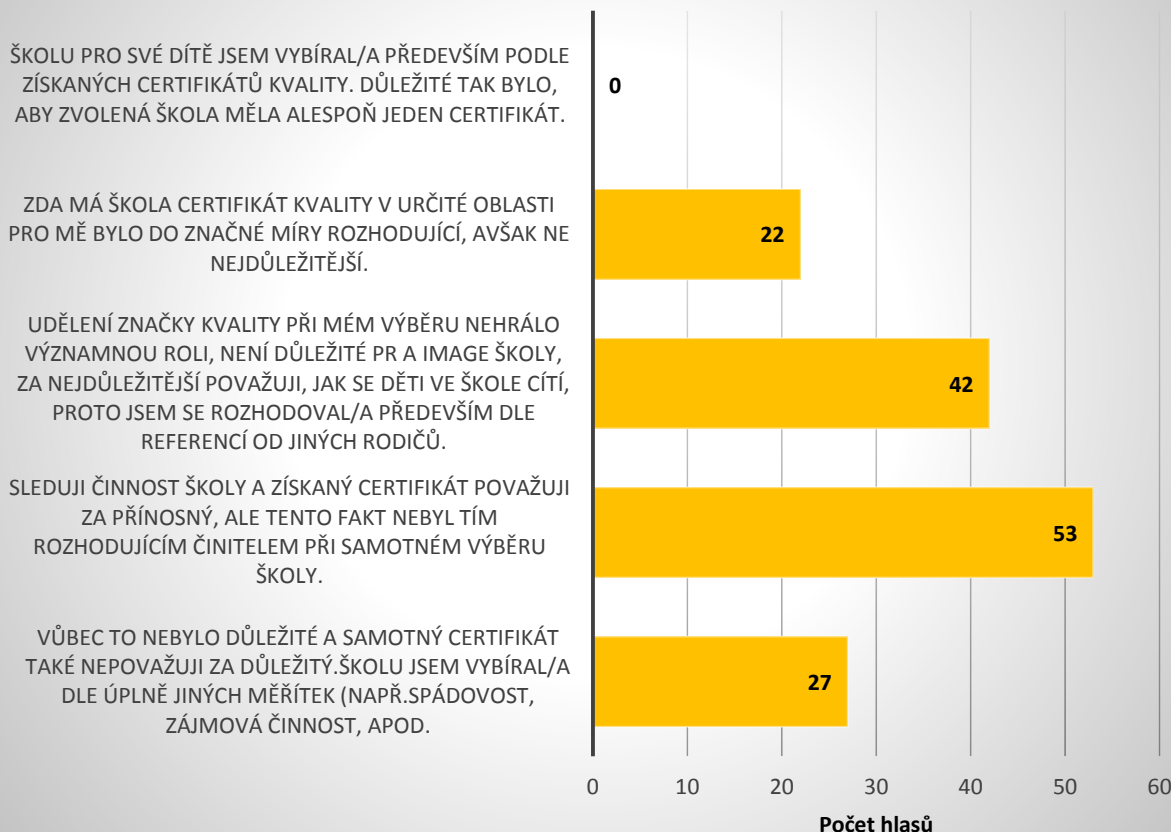
3.4. Interpretace otázky č. 5

Jak již bylo uvedeno výše, počet respondentů odpovídajících na poslední otázku se snížil téměř o polovinu, přičemž právě odpovědi na tuto otázku mají nejvyšší vypovídající hodnotu a přínos pro celou oblast šetření. Otázka byla cílena na míru důležitosti certifikace vybrané školy pro samotné zákonné zástupce předškolních žáků.

Zhotovitelka se rozhodla pro použití tzv. škálování. Jednotlivé hodnoty v rozptylu však byly popsány slovně pro větší přehlednost, resp. srozumitelnost jednotlivých bodů na škále pro respondenty. Jednotlivé body na škále by se daly převést i do nominální hodnoty, a to od 1 do 5.

Graf k otázce č. 5: „ Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně a jste tedy obeznámeni s výše popsanou skutečností, ohodnoťte, prosím, do jaké míry pro Vás byla tato skutečnost (tj. certifikát školy v určitém programu či projektu kvality) rozhodující při samotném výběru školy pro Vaše dítě.“

Míra důležitosti certifikace školy pro zákonné zástupce

Z analýzy dat se tak potvrdil výzkumný předpoklad stanovený před samotným výzkumným šetřením. Ani jeden ze 144 dotazovaných rodičů neoznačil odpověď, že pro něj byla certifikace školy tím nejdůležitějším měřítkem při samotném výběru školy. Zde se nabízí samotná otázka, zda jsou tedy značky kvality ve školství opravdu značkami kvality. Je-li tomu opravdu tak, vyplývá z toho, že rodiče předškolních dětí nehledají pro své dítě kvalitní školu, tj. školu disponující alespoň jednou ze značek kvality? Odpovědí se nabízí více. Jednou z nich může být fakt, že zákonní zástupci předškolních dětí nepovažují certifikát kvality za důkaz kvalitní školy. V jiném případě se rodiče rozhodují o výběru školy dle jejího umístění, resp. spádovosti. Je nutné počítat i s tím, že mají ke zvolené škole osobní vazbu.

Nezanedbatelným počtem hlasů již bylo hodnoceno hledisko v pořadí druhé. Zda má škola certifikát kvality bylo do značné míry rozhodující pro 22 rodičů, tj. 15% z celkového počtu dotazovaných, avšak nebylo to měřítko při výběru nejdůležitější. V podstatě jsou výsledky v tomto bodě téměř srovnatelné s výsledky posledního bodu na uvedené škále.

Překvapivé zjištění nepřineslo ani vyhodnocení prostředního, tzv. neutrálního bodu na škále. 29% dotazovaných uvedlo, že certifikát školy pro ně není důležitý, konečný výběr školy závisí na jiných faktorech. Nicméně o certifikaci jsou srozuměni, ale při samotném výběru je to příliš neovlivnilo.

K předposlednímu nabízenému bodu, kdy rodiče aktivně sledují činnost školy a certifikace v určité oblasti pro ně byla do jisté míry rozhodující, avšak nebyla nejdůležitějším měřítkem v jejich konečné volbě, se přihlásilo 53 zákonných zástupců, tj. 36,8% dotazovaných.

27 rodičů z konečného počtu 144, což je 18,75%, školu vybíralo především podle získaných certifikátů. Hlavním měřítkem tak pro ně bylo, aby jimi zvolená základní škola měla alespoň jednu ze značek kvality.

Přes polovinu dotazovaných zákonných zástupců se tedy shodlo na tom, že hledisko certifikace školy je pro ně na vymezené škále buď rozhodující anebo minimálně velmi důležité. Naopak na druhé straně z výzkumu vyšlo najevo, že jen 15% dotazovaných řešilo otázku certifikace školy. Zbýlých 29%, tj. skoro třetina zákonných zástupců, kteří vědí o certifikaci jimi vybrané základní školy, tento fakt při své volbě nezohledňovaly a to především z důvodu upřednostnění jiných měřítek než je samotné PR a image školy.

4. Shrnutí

Na základě získaných výsledků z výzkumné části je tedy patrné, že mezi nejznámější značky kvality patří Rodiče vítáni a Škola pro demokracii. Jen 13,6% vybraných zákonných zástupců neznají ani jednu ze současných značek kvality ve školství. Naopak téměř polovina z dotazovaných má přehled o těchto značkách a ve své volbě označila více než jednu z nich.

Překvapivým zjištěním bylo, že přes polovinu dotazovaných (byť se jedná o těsnou nadpoloviční většinu) neví, že jimi zvolená základní škola disponuje certifikátem kvality. Výsledky z této otázky tak nepotvrdily první část výzkumného předpokladu a to, že zákonní zástupci předškolních dětí jsou srozuměni s certifikací jimi vybrané základní školy.

Naopak druhá část výzkumného předpokladu, která zněla, že zákonní zástupci nepovažují za rozhodující, že jimi zvolená základní škola má certifikační značku, se výzkumným šetřením potvrdila.

Závěr

Cíle práce, tj. zmapování jaké značky kvality jsou etablovány ve školství a utřídění základních informací o nich, bylo dosaženo v analytické části této práce. Najdeme zde podrobnou analýzu devíti projektů a programů poskytujících značky kvality, které v současné době existují na poli základního školství. Zároveň na základě jednotné struktury této části můžeme přehledně a jednoduše srovnávat konkrétní aspekty těchto značek – od garantů projektů (programů), přes certifikační proces až po samotné přínosy pro zapojené školy.

Výzkumný problém zněl: Jak fungují značky kvality ve školství a jak ovlivňují reálnou kvalitu školy (z pohledu rodičů - respondentů výzkumu)? Dotazníkové šetření, resp. následné zpracování a interpretace údajů získaných od respondentů ukázaly, že zákonní zástupci žáků, resp. předškoláků mají ve většině případů povědomí o existenci značek kvality na poli českého základního školství, ale zároveň pro ně tyto značky kvality nejsou rozhodující při konečné volbě základní školy pro jejich dítě.

Teoretická část práce je orientována na vymezení termínů spjatých se zaměřením této práce. V příslušných kapitolách najdeme relevantní informace z oblasti managementu kvality a marketingu, které se práce nejvíce dotýkají. Poměrná část je zde věnována především oblasti brandingů.

Analytická část přinesla zjištění, že v současné době existuje devět programů či projektů poskytujících českým základním školám značku kvality. Tyto značky jsou širokého spektra. Některé se zaměřují na spolupráci školy a rodičů, další se vztahuje k environmentální výchově, jiná z nich například řeší otázku výchovy ke zdraví. Na poli působnosti se tak zatím nepřekrývají, tudíž se může zdát, že z tohoto hlediska mezi nimi neprobíhá konkurenční boj. Odlišují se i samotnými kritérii pro získání certifikátů. Některé z nich, konkrétně tři (Škola pro demokracii, Skutečně zdravá škola, Rodiče vítáni) se shodují ve způsobu, jak tohoto ocenění dosáhnout. Lépe řečeno, spoléhají pouze na pravdivé uvedení údajů v internetových přihláškách. Ze strany garanta těchto projektů neprobíhá žádná následná kontrola validity uvedených údajů. U některých projektů je navíc vyžadováno zaplacení jakéhosi registračního poplatku. Ačkoliv se nejedná o žádné vysoké částky, nabízí se otázka, zda si tak vlastně certifikát školy „jen“ nekupují. Na druhou stranu jsou zde ale i takové programy a projekty, které vyžadují přímou spolupráci, mají vytvořené odborné komise a týmy, které hodnotí výsledky zainteresovaných škol, a získání certifikátů těchto značek tak působí zcela jistě

věrohodněji. Variabilnost vyplynula i ze zjištění, kdo je vlastně garantem jednotlivých značek. Na jedné straně stojí orgány státní správy, na straně druhé se nachází spolky uvedené v obchodním rejstříku jako zapsané spolky či obecně prospěšné společnosti. Naopak, v čem se projekty a programy shodují, je nabídka benefitů pro zapojené školy. Pomineme-li získaný certifikát, bylo zjištěno, že školám se díky účasti v projektech či programech otevírá cesta sdílení informací s ostatními zapojenými školami a metodická podpora v různé podobě – příručky, semináře, konzultace, aj.

Praktická, výzkumná část je věnována zpracování dat z dotazníkového šetření mezi zákonnými zástupci předškolních dětí. Toto dotazníkové šetření přineslo zjištění, že nejznámější značkou kvality je mezi respondenty projekt Rodiče vítáni. Vzhledem ke stanovenému výzkumnému problému je ale v závěru přínosnější vyhodnocení otázky týkající se povědomí rodičů o certifikaci jimi zvolené ZŠ. V tomto případě došlo téměř ke shodě – jen těsná nadpoloviční většina respondentů uvedla, že není srozuměna s tím, že by jimi zvolená základní škola disponovala jakýmkoliv certifikátem kvality. Z analýzy výsledků této otázky lze vyvodit dvojí závěr. Rodiče se dostatečně nezajímají o jednotlivé značky kvality nebo je škola neumí účelně propagovat na veřejnosti. Poslední otázka dotazníkového šetření je cíleně zaměřena na zjištění míry důležitosti certifikace zvolené základní školy při samotné volbě vzdělávání respondenty, tj. zákonnými zástupci předškolních dětí. Z vyhodnocení sběrných dat se nám tak dostalo odpovědi na stanovený výzkumný problém.

Především díky jednotně strukturované analýze projektů a programů mohou již nyní analytickou část této práce využívat zejména vedoucí pracovníci v základním školství, kteří se zajímají o zapojení do nějakého z uvedených projektů a programů. Na základě přehledné analýzy mohou vyhodnotit, který z projektů se ideově nejvíce přibližuje vizi jejich školy, zda splňují stanovené předpoklady, v neposlední řadě si mohou ověřit, zda jim nabízené benefity příslušných programů a projektů vyhovují či nikoliv.

Za předpokladu, že se na českém trhu budou rodit další projekty a programy poskytující značky kvality ve školství, může být tato práce východiskem pro další šetření v této oblasti. Nabízí se možnost srovnání vnímání míry důležitosti jednotlivých značek kvality zákonnými zástupci s odstupem času.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

BACÍK, František, KALOUS, Jaroslav a SVOBODA, Jiří: *Kapitoly ze školského managementu*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1998. ISBN 80-86039-49-8.

BACÍK, František: *Škola a její management pod lupou*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-379-9.

BOUČKOVÁ Jana a kol.: *Marketing*. Praha: C. H. Beck, 2003. ISBN 80-7179-577-1.

BENEŠOVÁ, Jitka (ed.): *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích. Díl 4./ k-l*. Praha: Diderot, 2002. ISBN 80-902555-6-6.

CLEMENTE, Mark N.: *Slovník Marketingu*. Brno: Computer Press, 2004. ISBN 80-251-0228-9.

DRUCKER, Peter Ferdinand: *Výzvy managementu pro 21. století*. Praha: Management Press, 2000. ISBN 80-7261-021-X.

EGER, Ludvík: *Efektivní školský management*. Plzeň: Západočeská univerzita, 1998. ISBN 80-7082-430-1.

HAVLÍNOVÁ, Miluše, KOPŘIVA, Pavel, MAYER, Ivo, a kol.: *Program podpory zdraví ve škole*. Portál: Praha, 2006. ISBN 80-7178-263-7.

HEALEY, Matthew: *Co je branding?* Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-167-6.

CHVÁL, Martin: *Školy na cestě ke kvalitě: systém podpory autoevaluace škol v ČR*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2012. ISBN 978-80-86856-90-2.

JANÍK, Tomáš: *Kvalita (ve) vzdělávání: obsahově zaměřený přístup ke zkoumání a zlepšování výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6349-5.

JANÍK, Tomáš, KNECHT, Petr: *Kvalita školy a kurikula: od expertního šetření ke standardu kvality*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV), divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-86856-80-3.

KOTLER, Philip: *Marketing management*. Praha: Grada Publishing, 2001. ISBN 80-247-0016-6.

KELLER, Kevin L.: *Strategické řízení značky*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1481-3.

KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef (ed.): *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. Praha: Tauris, 2001. ISBN 80-211-0372-8.

NENADÁL, Jaroslav a kol.: *Moderní management jakosti: principy, postupy, metody*. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-186-7.

NEZVALOVÁ, Danuše: *Kvalita ve škole*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0452-4.

PRŮCHA, Jan: *Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1333-8.

PRŮCHA, Jan, MAREŠ, Jiří, WALTEROVÁ, Eliška: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SPEJCHALOVÁ, Dana: *Management kvality*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2011. ISBN 978-80-86730-68-4.

SVĚTLÍK, Jaroslav: *Marketingové řízení školy*. Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-176-5.

SVĚTLÍK, Jaroslav: *Marketing školy*. Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.

TROJAN, Václav: *Pedagogický proces a jeho řízení*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-539-9.

Internetové zdroje

Oficiální webové stránky programu Ekoškola [online], dostupné z: <http://www.ekoskola.cz/> [cit. 2015-12-11]

Oficiální webové stránky sdružení TEREZA [on-line], dostupné z: <http://www.terezanet.cz/>
[cit. 2015-12-11]

Webové stránky projektu Férová škola [on-line], dostupné z: <http://www.ferovaskola.cz/>
[cit. 2015-25-12]

Webové stránky České společnosti pro jakost [on-line], dostupné z: <http://www.csq.cz/model-excelence-efqm/> [cit. 2016-19-3]

Webové stránky Ligy lidských práv [on-line], dostupné z: <http://www.llp.cz/>
[cit. 2015-25-12]

Oficiální webové stránky projektu Nejlepší česká škola [on-line], dostupné z:
<http://nejlepsiceskaskola.cz/> [cit. 2016-03-01]

Oficiální webové stránky vzdělávacího portálu Učení online [on-line], dostupné z:
<http://www.ucenionline.cz/> [cit. 2016-03-01]

Webové stránky společnosti EDUin [on-line], dostupné z: <http://www.eduin.cz/>
[cit. 2015-29-12]

Webové stránky programu Rodiče vítáni [on-line], dostupné z: <http://rodicevitani.cz/>
[cit. 2015-29-12]

Oficiální webové stránky nevládní neziskové organizace Nadace RSJ [on-line], dostupné z:
<http://nadacersj.cz/> [cit. 2015-20-12]

Oficiální stránky projektu Skutečně zdravá škola [on-line], dostupné z:
<http://skutecnezdravaskola.cz/> [cit. 2015-20-12]

Oficiální webové stránky vzdělávacího programu Varianty [on-line], dostupné z:
<http://varianty.cz/> [cit. 2016-06-01]

Internetové stránky Výchova ke zdraví vzniklé za podpory Ministerstva zdravotnictví ČR [on-line], dostupné z: <http://vychovakezdravi.cz/> [cit. 2016-06-01]

Oficiální webové stránky Státního zdravotnického ústavu [on-line], dostupné z:
<http://www.szu.cz/> [cit. 2016-06-01]

Webové stránky projektu Škola pro demokracii [on-line], dostupné z:
<http://www.skolaprodemokracii.cz/> [cit. 2015-19-12]

Oficiální webové stránky CEDU [on-line], dostupné z: <http://www.cedu.cz/> [cit. 2015-19-12]

Oficiální webové stránky programu Začít spolu [on-line], dostupné z:

<http://www.zacitspolu.eu/> [cit. 2015-12-12]

Oficiální webové stránky organizace Step by Step, o.p.s. [on-line], dostupné z:

<http://www.sbscr.cz/> [cit. 2015-12-12]

Webové stránky ManagementMania [on-line], dostupné z:

<https://managementmania.com/cs/kvalita-jakost> [cit. 2016-15-03]

Přílohy

Č. 1 Dotazník

Zpracovatelkou: Mgr. Nikola Marková
Centrum školského managementu
Pedagogická fakulta
Univerzita Karlova v Praze

DOTAZNÍK PRO ZÁKONNÉ ZÁSTUPCE ŽÁKŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL:

Značky kvality ve školství

Máte před sebou dotazník zaměřený na současné značky kvalit poskytované ve školství. V současné době v České republice existuje několik projektů poskytujících základním školám po splnění určitých podmínek jakousi „nálepku“, tj. značku kvalitní školy. Tento dotazník je zaměřen právě na tyto projekty. Prosím Vás o maximální upřímnost při vyplňování, odpovědi a jejich zpracování jsou striktně anonymní.

1. Kolik Vám je let?

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? Zvolte možnost.

Základní Střední bez maturity Střední s maturitou Vyšší odborné Vysokoškolské

3. Slyšel/a jste někdy o následujících projektech či programech? Zaškrtněte všechny, které znáte alespoň dle názvu.

Férová škola Nejlepší česká škola Rodiče vítáni Začít spolu
 Ekoškola Skutečně zdravá škola Světová škola Škola pro demokracii
 Škola podporující zdraví

4. Víte o tom, že Vámi zvolená základní škola je zapojená minimálně do jednoho z výše vypsanych programů či projektů, a je tak držitelem certifikátu kvality této značky?

Ano Ne

5. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli kladně a jste tedy obeznámeni s výše popsanou skutečností, ohodnoťte, prosím, do jaké míry pro Vás byla tato skutečnost (tj. certifikát školy v určitém programu či projektu kvality) rozhodující při samotném výběru školy pro Vaše dítě.

Vůbec to nebylo důležité a samotný certifikát také nepovažuji za důležitý. Školu jsem vybíral/a dle úplně jiných měřítek (např. spádovost, zájmová činnost, apod.)	Sleduji činnost školy a získaný certifikát považuji za přínosný, ale tento fakt nebyl tím rozhodujícím činitelem při samotném výběru školy.	Udělení značky kvality při mém výběru nehrálo významnou roli, není důležité PR a image školy, za nejdůležitější považuji, jak se děti ve škole cítí, proto jsem se rozhodoval/a především dle referencí od jiných rodičů.	Zda má škola certifikát kvality v určité oblasti pro mě bylo do značné míry rozhodující, avšak ne nejdůležitější.	Školu pro své dítě jsem vybíral/a především podle získaných certifikátů kvality. Důležité tak bylo, aby zvolená škola měla alespoň jeden certifikát.

Velice Vám děkuji za spolupráci!

Pokud byste rád/a obdržel/a výsledky mé studie, zadejte, prosím, svou emailovou adresu: